

มุมมอง มุมคิด 12

ทุนฝึกอบรม

สำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ

สำนักงาน ก.พ.

มุมมองมมคิด 12

ทุนฝึกอบรมสำหรับข้าราชการระดับ
ชำนาญการพิเศษ

สำนักงาน ก.พ.

มุมมองมุกคิด 12

ทุนฝึกอบรมสำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ

พิมพ์ครั้งที่ 1

กรกฎาคม 2562

จำนวนพิมพ์

300 เล่ม

เจ้าของ

สำนักงาน ก.พ.

ผู้ผลิตและจัดพิมพ์

สำนักงาน ก.พ.

47/111 ถนนติวานนท์

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0 2547 1000 โทรสาร 0 2547 1736

คำนำ

หนังสือ “มุมมอง มุมคิด 12 ทุนฝึกอบรมสำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ” เป็นการรวบรวมบทความของผู้รับทุนฝึกอบรมสำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งประเภทประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ซึ่งผู้รับทุนได้เข้ารับการฝึกอบรมในประเทศไทยและต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยการเขียนบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ข้อคิด ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรม

สำนักงาน ก.พ. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ “มุมมอง มุมคิด 12 ทุนฝึกอบรมสำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ” จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และสามารถนำข้อคิดที่ผู้รับทุนถ่ายทอดมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สำนักงาน ก.พ.

สารบัญ

บทความ	หน้า
การเพิ่มประสิทธิภาพข่าวกรองต่างประเทศ : เชื่อมโยง สร้างเครือข่าย เพื่อชาติและประชาชน จอมใจ กุลธานี	1
ปัจจัยสู่ความสำเร็จของระบบราชการ 4.0 จิตติมา รอดสวัสดิ์	7
การพัฒนาขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์การค้าตามแนวทางระบบราชการ 4.0 ณัฐวุฒิ วังกานนท์	17
การพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับบุคลากร ของกรมสรรพสามิตเพื่อรองรับรัฐบาลดิจิทัล ทินกร อ่องแสงคุณ	23
“Smart Medical Specimen Logistics 4.0” นพพร ไต้ะมี	30
การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 20 ปี จังหวัดบุรีรัมย์ ปิยนฎ เสี่ยงมศักดิ์	37
เรียนรู้ เข้าใจ ปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนพิการ ภัชราภรณ์ กองเกิด	45
การพัฒนาการจัดการข้อมูล (Big Data)ของสำนักงานประกันสังคม รัชนิกร ปิ่นแก้ว	52
รณรงค์ ลดมลพิษทางดิน รุ่งนภา ศิริรักษ์	65

การปรับตัวเข้าสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัล (Digitalization) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ในการจัดการสาธารณสุข : ปภ. 4.0	74
รุจิรา จริยพันธ์	
การจัดทำฐานข้อมูลการประมงต่างประเทศ	86
ลักขณา บุญส่งศรีกุล	
ก้าวไปสู่ วศ. 4.0 กับนักวิทยาศาสตร์	93
สมภพ ลาวิบูลย์สุข	
คิด Innovation ยาก ???	103
สมลักษณ์ บุนนาค	
สานพลังข้าราชการ 4.0 เพื่อเป้าหมายประเทศไทย 4.0	112
สิริลักษณ์ ศักโนภาส	

การเพิ่มประสิทธิภาพข่าวกรองต่างประเทศ : เชื่อมโยง สร้างเครือข่าย เพื่อชาติและประชาชน

จอมใจ กุลธานี
นักการข่าวชำนาญการพิเศษ
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สชช.) เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานข่าวกรองในประเทศและต่างประเทศ การต่อต้านข่าวกรองในประเทศและต่างประเทศ ข่าวกรองทางทหารสื่อสาร การรักษาความปลอดภัยหน่วยงานรัฐฝ่ายพลเรือน และการเป็นศูนย์กลางบูรณาการงานข่าวกรองแห่งชาติ ทำหน้าที่ติดตาม ประเมิน และแจ้งเตือน สถานการณ์ในประเทศและต่างประเทศที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ หรือแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ และกระจายข่าวกรองไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เสนอแนะให้ข้อคิดเห็น และให้คำปรึกษาด้านข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง และการรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือนต่อนายกรัฐมนตรี สภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สถานการณ์ปัจจุบันของข่าวต่างประเทศมีการนำเสนออย่างรวดเร็ว และสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างแพร่หลายผ่านทางสื่อสารออนไลน์ซึ่งมีความก้าวหน้าและมีโปรแกรมการแปลภาษาในเบื้องต้น

ประกอบกับประชาชนสนใจข่าวต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก และต้องการทราบข่าวสารต่างประเทศอันเป็นผลประโยชน์หรือผลกระทบที่มาถึงตน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ ขณะที่ข่าวต่างประเทศที่นำเสนอผ่านสื่อสารออนไลน์ทั้งในรูปแบบของสื่อปิด สื่อเปิด สื่อกึ่งปิด (ต้องเป็นสมาชิก หรือเสียค่าธรรมเนียมการเข้าเป็นสมาชิก) บางชิ้นข่าวมีลักษณะที่เป็นข่าวลวง การโฆษณาชวนเชื่อ และการบิดเบือนข่าวสารเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือเพื่อทำลายภาพลักษณ์ของเป้าหมายอยู่อย่างมาก ทั้งนี้ การควบคุมด้านการรับรู้ข่าวสารอย่างถูกต้องเหมาะสมยังเป็นสิ่งที่ดำเนินการได้ยาก

จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประสานงานและการตรวจสอบข่าวสารทั้งกับหน่วยข่าวภายในและภายนอกประเทศให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข่าวกรองต่างประเทศที่ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วสำหรับผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และลงไปถึงภาคประชาชน ตามการปฏิรูประบอบราชการ 4.0 กำหนดให้ข้าราชการเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงตามแผนปฏิรูปประเทศสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 โดยมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจัดสรรทุนฝึกอบรมสำหรับการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ หลักสูตรทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation)

และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เพื่อการทำงานในระบบราชการ 4.0 ที่ข้าราชการต้องกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดกรอบเดิม ๆ หรือรูปแบบการทำงานแบบเดิม ทำหายและเปิดกว้างรับสิ่งใหม่ ๆ มุ่งเป้าหมายการทำงานร่วมกัน โดยทำอย่างร่วมแรงร่วมใจ แบ่งปันทรัพยากรเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ มีการเชื่อมโยงการทำงานผ่านระบบดิจิทัล ทำงานเชิงรุก มีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หรือสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ปฏิบัติงานโดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง และยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ภาครัฐเป็นที่พึงของประชาชน ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากประชาชน

ผลการฝึกอบรมจากการเรียนและดูงานที่ไทย (สวนสามพรานโมเดล) การเรียนและการดูงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ญี่ปุ่น (มหาวิทยาลัยโตเกียว กระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรมญี่ปุ่น บริษัท IBM เมืองโยโกฮาม่า และบริษัท Withfluence ซึ่งทำการตลาดเชิงอิทธิพลผ่านสื่อสังคมออนไลน์) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งระหว่างผู้เข้าอบรมจากทั้ง 14 หน่วยงาน และจากอาจารย์คนไทยและคนญี่ปุ่นผู้มีประสบการณ์สูง เพื่อส่งเสริมให้มีแนวคิดในการนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กร

การวิเคราะห์ปัญหาด้านข้าราชการต่างประเทศใน สขช. สามารถแยกได้ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรร่วม (เช่น ฐานข้อมูล) และการเชื่อมโยง หรือการสร้างเครือข่ายกับทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกยังไม่มากพอ และยังไม่ได้นำจุดเด่นของหน่วยข่าวต่าง ๆ มาร่วมกันบูรณาการทางการข่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การมีกฎระเบียบและขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนของราชการ (Red Tape) ซึ่งคล้ายกับหลายหน่วยงานภาครัฐของไทย ทำให้เกิดความล่าช้าในการแจกจ่ายผลผลิตข้าวกรองในลักษณะที่เป็นประจำไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การเป็นหน่วยงานที่น่าเสนอข่าวสารเฉพาะผู้มีอำนาจตัดสินใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตลอด ทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการเผยแพร่ความรู้ข้าวกรองต่างประเทศแก่ประชาชน โดยเฉพาะในลักษณะที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจ หรือข้อมูลที่น่าติดตาม เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน และเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวกรองต่างประเทศที่เป็นประโยชน์อย่างถูกต้อง เหมาะสม และรวดเร็ว

ข้อเสนอและแผนปฏิบัติงานในการเพิ่มประสิทธิภาพข้าวกรองต่างประเทศในการเชื่อมโยง สร้างเครือข่าย เพื่อชาติและประชาชน มีดังนี้

1. การเสริมสร้างทัศนคติการร่วมแรงร่วมใจทำงาน (Collaboration) และแบ่งปันข้อมูลเพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน (win-win solution) ในการเสนอข่าวกรองต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านเนื้อหาที่ลุ่มลึก แม่นยำ รวดเร็ว รอบด้าน แต่เป็นการทำงานเพื่อชาติและประชาชน และต้องใช้อ้างอิงแหล่งข่าวที่ได้มาตามความเหมาะสม

2. การเร่งบูรณาการทางการข่าวทั้งภายในหน่วยงาน และกับหน่วยข่าวอื่น ๆ โดยอาจจะเชื่อมโยงฐานข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือการจัดประชุมระดมสมองร่วมกันในประเด็นข่าวต่างประเทศที่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้จากหน่วยนโยบายและหน่วยปฏิบัติในส่วนกลางหรือในส่วน

ภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน สามารถปฏิบัติได้จริง และเพิ่มการปรับระบบทำงานเป็นดิจิทัลมากขึ้น เพื่อให้รวดเร็ว และลดการใช้กระดาษ

3. การรับ - ส่ง ข่าวนสาร และการแลกเปลี่ยนข่าวกรองต่างประเทศ ในลักษณะที่เป็นประจำทั้งภายใน สขช. และกับหน่วยงานอื่น ผ่านช่องทางสื่อสารออนไลน์ที่เป็นของรัฐ เช่น ระบบ G-Chat ในการผลิตและกำกับตรวจสอบ

4. การเสนอข่าวกรองต่างประเทศในลักษณะที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจ หรือข้อมูลที่น่าติดตาม และเป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชน ตามระบบราชการ 4.0 ที่เน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric) อันจะเป็นการสร้างการรับรู้และการยอมรับจากประชาชน ด้วยการจัดทำลิงค์ในเว็บไซต์ของ สขช. ในด้านข่าวกรองต่างประเทศ ซึ่งอาจมีการนำเสนอในลักษณะของการเล่าข่าวให้ความรู้ การสัมภาษณ์อาจารย์ นักวิชาการ ในประเด็นที่น่าสนใจผ่านเว็บไซต์ของ สขช. หรือช่องทางสื่อสารออนไลน์อื่น ๆ และมีช่องทางให้ประชาชนแสดงความเห็นเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการ และกระเสถทิศทางการนำเสนอข่าวกรองต่างประเทศเชิงรุกในลักษณะดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ สขช. มีส่วนเป็นผู้ประกอบการสาธารณะ (Public Entrepreneurship)

5. การเพิ่มบุคลากรด้านเทคโนโลยีสื่อสาร หรือการนำ outsource มาใช้ในการช่วยดูแล ควบคุม และตรวจสอบระบบฐานข้อมูลข่าวกรองต่างประเทศในการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่าย การสร้างช่องทางสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ กับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และกับประชาชน รวมถึง

การติดตามดูการตอบสนองการสื่อสารของประชาชนที่มี feedback ซึ่งจะต้องมุ่งเน้นเรื่องการรักษาความปลอดภัยเป็นสำคัญยิ่งยวด

ในส่วนของการติดตามผล พิจารณาว่าชาวกรองต่างประเทศ มีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านความลุ่มลึก แม่นยำ รวดเร็ว ให้แก่ผู้มีอำนาจตัดสินใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้แก่ภาคประชาชน โดยจะมีการสำรวจความพึงพอใจของหน่วยต่าง ๆ และพิจารณาจากประชาชนที่เข้าดูและใช้ประโยชน์จากชาวกรองต่างประเทศจากลิงค์ของเว็บไซต์ของ สชช. และดูจาก feedback ของประชาชนที่ได้รับมาด้วย

การเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานและการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน เพื่อมุ่งประโยชน์สูงสุดในการเพิ่มประสิทธิภาพชาวกรองต่างประเทศ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก นอกจากนี้ การประสานและบูรณาการกับภาคส่วนอื่น ๆ การร่วมแรงร่วมใจ (Collaboration) ระหว่างหน่วยข่าว โดยยึดมั่นผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อชาติและประชาชน ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้ชาวกรองต่างประเทศเป็นที่น่าเชื่อถือ แม่นยำ และมีความลุ่มลึก สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินการ รวมถึงสะท้อนการบูรณาการทางการข่าวที่ได้ประโยชน์โดยดึงดูดเด่นของแต่ละหน่วยมาร่วมกันทำงาน สิ่งเหล่านี้เป็นความยากที่ต้องสร้างการพึ่งพิงตระหนักรู้จากทุกระดับของคนในองค์กร

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของระบบราชการ 4.0

จิตติมา รอดสวาสดี

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

กรมอนามัย

บทนำ

นโยบายขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นกระบวนการพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะนำไปสู่การรับมือกับพลวัตรของโลกในศตวรรษที่ 21¹ หน่วยงานภาครัฐในระบบบริหารราชการแผ่นดินซึ่งถือเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการตอบสนองและขับเคลื่อนภารกิจของราชการให้บรรลุตามเป้าหมาย จำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อปรับบทบาทให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาท่ามกลางความท้าทายใหม่

ตามนโยบายดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลใช้โมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เพื่อพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทำให้ระบบราชการแบบเดิม ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดระบบวิธีการทำงานใหม่สู่ระบบราชการ 4.0 เพื่อพลิกโฉม (transform) การทำงาน

¹ กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์

<https://www.opdc.go.th/uploads/files/2559/01Doc141259.pdf>. (สืบค้นข้อมูล: 26 กรกฎาคม 2561).

ที่ต้องยึดหลักธรรมาภิบาล สามารถเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและเป็นพึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Credible and Trusted Government) ตามกรอบแนวทางที่มีองค์ประกอบใน 3 ด้าน คือ เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open and Connected Government) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen – Centric and Service – Oriented และมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government)² ท่ามกลางความท้าทายใหม่ของการพัฒนาภาครัฐที่จะต้องตอบโจทย์ตามความต้องการของประชาชนที่เป็นระดับบุคคลมากขึ้น มุ่งเน้นการทำงานบูรณาการร่วมกันให้ได้แบบไร้รอยต่อ (Seamless) และสามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสข้าราชการในระบบราชการ 4.0 จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิด (Mindset) เพิ่มทักษะ สมรรถนะที่จำเป็น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ รับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคสังคมดิจิทัล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน (กพร.) ได้กำหนดปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ไว้สามประการ ดังนี้

ปัจจัยที่หนึ่ง : การสานพลังระหว่างภาครัฐและภาคอื่น ๆ ในสังคม (Collaboration) การปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของกลไกภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับประเด็นภารกิจ (Area based) มากกว่าการดำเนินงาน

² สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ 4.0.

[ออนไลน์]. จากเว็บไซต์ <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/thai-gov-system-context-thailand-4-0.pdf>. (สืบค้นข้อมูล: 29 กรกฎาคม 2561).

โดยยึดอำนาจหน้าที่ (Functional Based) จะเสริมหนุนให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แนวนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันได้นำแนวคิด “สานพลังประชารัฐ” ที่นำเอาจุดเด่นของแต่ละภาคส่วนมารวมกันในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมุ่งทำงานแบบบูรณาการให้เกิดความเชื่อมโยงประสานสอดคล้องกัน

ปัจจัยที่สอง : การสร้างนวัตกรรม (Innovation) การคิดใหม่ทำใหม่ การประดิษฐ์คิดค้นวิธีการทำงาน หรือเครื่องมือใหม่ เพื่อนำมาทดแทนการแก้ไขปัญหาดเดิมหรือปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นของการบริหารองค์กรภาครัฐในปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกไร้พรมแดน ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารของประเทศต่าง ๆ เชื่อมถึงกันได้สะดวกมากขึ้นและมีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางสู่ความมั่งคั่งได้ จำเป็นต้องเน้นการใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่อสร้างมูลค่าและความได้เปรียบในการแข่งขัน ในขณะเดียวกันระบบราชการและกลไกภาครัฐจะต้องมีประสิทธิภาพ โดยการขับเคลื่อนองค์กรด้วยนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมการบริหาร เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าของภาคเอกชน และองค์กรธุรกิจต่าง ๆ และการส่งต่อบริการให้ประชาชนที่ดีกว่าเดิม การปรับเปลี่ยนกระบวนการ

ทำงานโดยการสร้างกรอบความคิดเบื้องต้น เช่น กระบวนการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) กระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และกระบวนการคิดเชิงระบบ (System Thinking) เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการสร้างเสริมสมรรถนะของข้าราชการ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนไปสู่องค์กรนวัตกรรม

ปัจจัยที่สาม : การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) สิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 ได้บุคลากรภาครัฐไม่เพียงแต่มีความพร้อมที่สามารถปรับตัวในบริบทของการเปลี่ยนผ่าน แต่จะต้องตอบสนองต่อการเป็นภาครัฐอัจฉริยะที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ทั้งการใช้ข้อมูลเชิงลึกในการกำหนดนโยบาย มีการทำงานผ่านระบบดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ และสามารถทำงาน ณ สถานที่ใดก็ได้ในทุกมุมโลก เป็นต้น³

กรณีศึกษา : แนวทางปฏิบัติที่ดีในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

อย่างไรก็ตามการผลักดันองค์กรภาครัฐไปสู่ระบบราชการ 4.0 ต้องเผชิญกับความท้าทายค่อนข้างมาก เนื่องจากในระบบราชการเดิมยังขาดความเชื่อมโยงของเครือข่ายสารสนเทศอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งไม่ได้มาตรฐานและลงทุนซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งการบริหารจัดการภาครัฐพบว่ามีประสิทธิภาพต่ำ ระบบการให้บริการประชาชน

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน. ระบบราชการ 4.0 ยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์

https://www.opdc.go.th/uploads/files/2560/ThaiGov4.0_3.pdf. (สืบค้นข้อมูล: 26 กรกฎาคม 2561).

ยังไม่ได้มาตรฐานสากล และกฎระเบียบของประเทศไทยไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบัน การพัฒนาสมรรถนะสำหรับข้าราชการในแต่ละระดับเพื่อรองรับการปฏิรูปจึงมีความสำคัญในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และยกระดับคุณภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การพาไปศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ทำให้เห็นตัวแบบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่เป็นรูปธรรม และเปิดโลกทัศน์และมุมมองใหม่ให้กับข้าราชการ เพื่อนำไปประยุกต์ในการพัฒนาองค์กรและตนเอง ในที่นี้จะเสนอกรณีศึกษาจากการศึกษาดูงานในหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะสำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ ประจำปี 2561 ดังนี้

“สามพรานโมเดล” นับเป็นตัวแบบความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือระหว่างธุรกิจโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ กับกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยไปจนถึงเกษตรอินทรีย์ โดยมีภาควิชาการเป็นพี่เลี้ยงทำให้เกษตรกรมีรายได้และมีช่องทางการตลาดมากขึ้น⁴ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการมองเห็นห่วงโซ่คุณค่า เกิดแนวคิด “ระบบอาหารที่สมดุล” ที่จะลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร การตื่นรู้เรื่องสุขภาพของผู้บริโภค และกระแสการดูแลให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมบนความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน ปัจจุบันได้ขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มเกษตรกรทั้งในจังหวัดนครปฐมและใกล้เคียง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee

⁴ สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย. “สามพรานโมเดล” มุ่งพัฒนาไทยเป็นสังคม “เกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืน”. [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์ <https://www.trf.or.th/component/attachments/download/3212>. (สืบค้นข้อมูล: 26 กรกฎาคม 2561).

System (PGS) ของตัวเอง พร้อมทั้งจะพัฒนาไปสู่มาตรฐานอินทรีสากล และยังขยายความร่วมมือด้านการวิจัยกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การเปิดศูนย์กระจายสินค้าอินทรีร่วมกัน กรมการค้าภายใน และร่วมกับ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.) ในการสนับสนุน การซื้อข้าวอินทรีจากเกษตรกรตรงสู่โรงแรมและศูนย์ประชุม ซึ่งถือเป็น ความร่วมมือของทุกภาคส่วนแบบประชารัฐบนหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง⁵

ตัวอย่างองค์กรเทคโนโลยีชั้นนำของโลกอย่างเช่น บริษัท IBM ได้คิดค้น นวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า มีการพัฒนาปัญญา ประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ที่มีความสามารถคล้ายกับมนุษย์ หรือเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ ทำสิ่งที่ซับซ้อนได้และมีความ ขาวฉลาด โดยสถาบันการวิจัยของบริษัท IBM ในกรุงโตเกียว ได้เร่งพัฒนา นักวิจัยรุ่นใหม่ และจัดให้มีศูนย์ Think Lab⁶ ที่เป็นพื้นที่สำหรับเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยจากสาขาทั่วโลกได้แลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์โครงการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในเชิงธุรกิจ รวมไปถึงเทคโนโลยี ที่ทันสมัยทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความสำคัญต่อมวล มนุษยชาติ

⁵ มูลนิธิสังคมสุขใจ. “โครงการสามพรานโมเดล”. [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์

<http://sampranmodel.com/>. (สืบค้นข้อมูล: 26 กรกฎาคม 2561).

⁶ IBM Research Think Lab. [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์

<http://www.research.ibm.com/thinklab/#overview>. (สืบค้นข้อมูล: 26 กรกฎาคม 2561).

กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม (Ministry of Economy, Trade and Industry: METI) ของประเทศญี่ปุ่น เป็นตัวอย่างหน่วยงานภาครัฐที่ขับเคลื่อนนโยบาย “Connected Industries” ซึ่งเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ใหม่ที่มีแนวคิดในการสานพลังระหว่างคน เครื่องจักร และเทคโนโลยีเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างไร้พรมแดน เพื่อสร้างมูลค่าใหม่ ๆ และขับเคลื่อนไปสู่ถึงเป้าหมายของการเป็นสังคมยุคใหม่ หรือ Society 5.0 นอกจากนี้กระทรวงเศรษฐกิจฯ ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นโซ่ข้อกลางในการเชื่อมประสานเพื่อลดช่องว่างของระบบข้อมูลระหว่างภาครัฐกับเอกชน เอกชนกับเอกชน ระดับองค์กรกับระดับบุคคล รวมทั้งคิดค้นมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมารองรับเป็นระบบและรอบด้านเพื่อขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน

โครงการ Yokohama Smart City Project เป็นการนำร่องแนวคิดการพัฒนาเมืองที่ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบสำรองพลังงานไฟฟ้าด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบบนความร่วมมือของ Yokohama Smart Business Association ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership : PPP) แนวคิดนี้ทำให้เห็นความสำคัญของความมั่นคงของการสำรองพลังงานไฟฟ้าทั้งภาวะปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติ เพื่อให้ระบบทางเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้

ข้อเสนอต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการปฏิรูปองค์การ “กรมอนามัย 4.0” เพื่อรองรับระบบราชการยุคปัจจุบัน โดยปรับบทบาทหน้าที่ภารกิจใหม่ในการเป็นองค์กรหลักของประเทศในการอภิบาลระบบ ส่งเสริมสุขภาพและระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อประชาชนสุขภาพดี โดยทำหน้าที่ในการสังเคราะห์ ใช้ความรู้ ดูภาพรวม เพื่อกำหนดนโยบาย และการออกแบบระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงาน สร้างความร่วมมือ และกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมาย โดยการอภิบาลระบบฯ ด้วยเครื่องมือ วิธีการ แนวทางและกลไกสำคัญ 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. Governance by Law หมายถึง การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ โดยการบริหารและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. Governance by Policy หมายถึง การใช้นโยบายและยุทธศาสตร์ฯ เป็นเครื่องมือ ซึ่งการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของการ ศึกษาวิจัย พัฒนานองค์ความรู้/เทคโนโลยี/มาตรฐาน ที่มีหลักฐาน เชิงประจักษ์ชัดเจนและเชื่อถือได้ (Evidence Based)

3. Governance by Partnership and Networking หมายถึง การใช้ระบบและประสานความร่วมมือกลไกภาคีเครือข่าย ทั้งการเฝ้าระวัง สถานะทางสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และสภาพแวดล้อม รวมทั้ง

การพัฒนาระบบประเมินผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในระดับชาติ ระดับพื้นที่ และระดับท้องถิ่น

4. Governance by Social Marketing หมายถึง การวางระบบ การสร้างกระแสสังคม การเพิ่มพื้นที่เคลื่อนไหวให้พลเมือง เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) โดยการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) สู่ประชาชนและสังคมอย่างกว้างขวาง

การขับเคลื่อนองค์กร “กรมอนามัย 4.0” ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้นั้น มีข้อเสนอต่อการปรับเปลี่ยนองค์กรดังนี้

1. พัฒนาบุคลากรมุ่งสู่ “ข้าราชการ 4.0” ตามแนวทางการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ที่มีความสามารถใน 4 มิติ⁷ ประกอบด้วย 1) รู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น 2) เข้าใจนโยบายกฎหมายและมาตรฐาน 3) ใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา 4) ใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร และ 5) ใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

2. วางระบบการทำงานขององค์กรให้เชื่อมโยงเปิดกว้างอย่างมีส่วนร่วมในทุกระดับ และทุกภาคส่วน บนความหลากหลายทางปัญญา (Intelligence Diversity) โดยเฉพาะความร่วมมือจากภาคเอกชนที่มีเป้าหมายเดียวกันในการนำพาสังคมสู่การมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี

⁷ ข้าราชการ 4.0 ต้นทางการพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัล. [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์

<http://www.forbesthailand.com/commentaries-detail.php?did=2181>. (สืบค้นข้อมูล: 26 กรกฎาคม 2561).

3. คัดค้น Disruptive Technology และแสวงหาวิธีการ แนวทาง ใหม่ ๆ ทั้ง Product Innovation, Process Innovation และ Social innovation เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคของคนไทย

4. มีการเชื่อมโยงการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ มีการใช้ประโยชน์จาก Big Data ในการวิเคราะห์แนวโน้มด้านสุขภาพ และประมวลผลเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงทางสุขภาพ ได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา และมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์การค้า ตามแนวทางระบบราชการ 4.0

ณัฏฐวุฒิ วังกานนท์

นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ด้วยการเปลี่ยนทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดในปัจจุบัน หรือหรือการเข้าสู่ยุค The Fourth Industrial Revolution : 4IR ที่เทคโนโลยีดิจิทัลถูกนำมาผนวกรวมเข้ากับสินค้าบริการที่จับต้องได้ ทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของคนทั่วไป การทำมาค้าขาย ไปจนถึงระดับเศรษฐกิจและสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทุกภาคส่วนจึงต้องมีการปรับตัว และเตรียมการรองรับความท้าทายที่รวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรง รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวเพื่อรองรับความต้องการของผู้รับบริการในโลกยุคใหม่ โดยการพัฒนาระบบราชการปัจจุบันให้ก้าวไปสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 นั่นคือ การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง การเปิดกว้างและการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน (ประชารัฐ) และการใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพทั้งในการปฏิบัติงานให้เป็นองค์กรที่ศักยภาพสูงและการเพิ่มคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน

การเรียนรู้และวิเคราะห์องค์ความรู้จากผู้ประสบความสำเร็จ และนำกลับมาประยุกต์ใช้ หรือ Best Practice เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนา

องค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง (High Performance Organization) และก้าวไปสู่ราชการ 4.0 ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการเรียนรู้และศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล นวัตกรรม และการประสานความร่วมมือ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ทักษะด้านดิจิทัล

ความรู้ด้านดิจิทัล หรือ Digital Literacy เป็นความรู้ขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่อยู่ในหน่วยงานที่สามารถสร้างนวัตกรรม เนื่องจากความสามารถของเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว หรือแม้แต่องค์กรทั่วไป การใช้เทคโนโลยีระดับพื้นฐานกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้สามารถทำงานร่วมกับองค์กรอื่นได้ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัลนั้น ยังรวมถึงการพัฒนาวุฒิภาวะของบุคคลในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมด้วย ซึ่งการขาดทักษะดังกล่าว อาจจะทำให้เกิดผลเสียโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และส่งผลกระทบทางลบต่อทั้งตนเอง และเกิดความเสียหายของหน่วยงานได้

2. ทักษะด้านนวัตกรรม

จากการศึกษาดูงานพบว่า นวัตกรรมที่นำไปสู่การเกิดธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 นวัตกรรมที่เป็นการพัฒนาทางเทคโนโลยีขั้นสูง มีลักษณะเป็นการส่งมอบองค์ความรู้เป็นระยะเวลานาน บุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยลักษณะความสำเร็จอยู่ในรูปแบบของสิทธิบัตร ประเภทที่ 2 นวัตกรรมที่มี

ลักษณะเป็นความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมในเชิงการบริหารจัดการ ที่มีจุดเด่นสำคัญคือสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้รับบริการ หรือ แก้ไขความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการ (Pain-point) ได้ บุคลากร ในหน่วยงานต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเช่นเดียวกัน โดยลักษณะความสำเร็จคือการเป็นบริษัทกลุ่มสตาร์ทอัพที่สามารถอยู่รอด ในการแข่งขันได้ ทั้งนี้ องค์ประกอบพื้นฐานของหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ในด้านนวัตกรรมจะมีการใช้เทคโนโลยีด้านดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินการ

3. ทักษะด้านการประสานความร่วมมือ

การสร้างความร่วมมือ หรือการทำงานร่วมกันในภาคราชการ ของไทย เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นมานานแล้วในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (PPP) ในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ หรือนโยบายการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติราชการในระดับต่าง ๆ หรือ แนวคิด การจัดทำงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ ที่มุ่งหวังให้ส่วน ราชการเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนของการจัดทำ คำของงบประมาณประจำปี ซึ่งจากตัวอย่างความสำเร็จจากการศึกษาดูงาน ทั้ง Yokohama City หรือ สวนสามพราน พบว่าปัจจัยความสำเร็จของ ความร่วมมือ (Collaboration) รวมทั้งแนวคิด New Public Service เกี่ยวกับปัจจัยสำเร็จที่จะต้อง มี Collective Impact นั่นคือทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของการเข้ามามีส่วนร่วมเดียวกัน และในแต่ละภาคส่วนจะอุทิศความสามารถ ความรู้ และทรัพยากรของตัวเอง

เพื่อประโยชน์ของการบรรลุเป้าหมาย และที่สำคัญคือทุกกลุ่มจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ กัน

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในด้านการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการจัดทำยุทธศาสตร์การค้า โดยยุทธศาสตร์การค้าที่จัดทำขึ้นจะถูกนำไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน ซึ่งจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้ใช้ยุทธศาสตร์โดยตรง คือ หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ไปจนถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นกลุ่มธุรกิจหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ซึ่งหากพิจารณาจากความสำเร็จของการจัดทำยุทธศาสตร์ของหลายหน่วยงานที่ผ่านมา จะพบว่ายุทธศาสตร์ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ ทั้งจากการที่ไม่สามารถนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติซึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้าใจของหน่วยงานปฏิบัติ หรือเป้าหมายของหน่วยงานไม่ได้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ รวมถึงการดำเนินการอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบในทางลบจากการดำเนินงาน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดของการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของยุทธศาสตร์ ในแง่ของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ในแง่ของการเรียนรู้ความต้องการ หรือความไม่พึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสามารถนำปัญหาเหล่านั้นมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ หรือนโยบายที่สามารถแก้ปัญหา

เรื่องที่เกิดขึ้นได้ โดยแนวทางที่อาจนำมาใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ในเบื้องต้น คือ

1. ในการจัดทำยุทธศาสตร์ทุกครั้งจะต้องกำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิเคราะห์ความต้องการและเป้าหมายของกลุ่มต่าง ๆ โดยการดำเนินการที่สำคัญคือการทำให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีเป้าหมายเดียวกันในการสร้างความร่วมมือ โดยอาจใช้เครื่องมือ เช่น Design Thinking มาใช้ในการเรียนรู้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชั้นต่าง ๆ

2. การจัดรูปแบบการทำงานที่มีความคล่องตัว (Agile Organization) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จาก Design Thinking โดยการนำผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาร่วมเป็นทีมงานเพื่อให้ข้อคิดเห็นหรือเสนอแนะประเด็นที่สำคัญต่อการดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นถูกพิจารณาอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ลักษณะการทำงานแบบ Agile ยังสามารถเร่งกระบวนการของการสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้อีกด้วย

3. การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานในส่วนที่เป็นงานประจำ มีรูปแบบที่แน่นอน และมีการตัดสินใจที่ไม่ซับซ้อน สร้างระบบรองรับการทำงาน เช่น การวิเคราะห์ตัวเลขทางเศรษฐกิจที่ไม่ซับซ้อน แต่ต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถเตือนภัยเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

4. การวางแผนพัฒนาบุคลากรที่ได้รับผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน ทั้งด้านการสร้างทักษะความรู้เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ของหน่วยงานได้อย่างเต็มที่ รวมถึงการสร้างหรือพัฒนา

ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อรองรับการทำงานที่ถูกเทคโนโลยีมาใช้ทดแทน ซึ่งหากการเตรียมการดังกล่าว อาจเกิดผลกระทบอย่างรุนแรงในระยะยาว เมื่อเทคโนโลยีสามารถทำงานบางประเภทได้อย่างสมบูรณ์ จะทำให้เกิดปัญหาบุคลากรขาดทักษะความรู้ในการทำงานอื่น ๆ และไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรได้ในที่สุด

การพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับบุคลากรของกรมสรรพสามิต เพื่อรองรับรัฐบาลดิจิทัล

ทินกร อ่องแสงคุณ

นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการพิเศษ
กรมสรรพสามิต

บทความนี้ผู้เขียนได้เขียนขึ้นจากการได้รับทุนรัฐบาลไปฝึกอบรมในและ/หรือต่างประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2561 (ทุนสำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ) ซึ่งทุนดังกล่าวเป็นการฝึกอบรมในหลักสูตร “การพัฒนาสมรรถนะสำหรับข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ” การฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ผู้เขียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะในด้าน Digital Literacy, Innovation และ Collaboration และได้ศึกษาดูงานหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ณ ประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ Withfluence, The University of Tokyo Edge Capital (UTEC), The Ministry of Economy, Trade and Industry (METI), IBM Japan และ The City of Yokohama

ข้อมูลทั่วไป

กรมสรรพสามิต เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเก็บภาษี การตรวจสอบ ป้องกัน และปราบปรามผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพสามิตมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นไปตามเป้าหมายที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้

วิสัยทัศน์

ผู้นำการจัดเก็บภาษีเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

พันธกิจ

1. บูรณาการบริหารการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรมและยั่งยืนเพื่อเสถียรภาพทางการคลัง

2. ขับเคลื่อนนโยบายภาษีเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

3. พัฒนองค์กรให้มีมาตรฐาน ทันสมัย โปร่งใสและเป็นธรรม

4. เสริมสร้างนวัตกรรมทางภาษีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. การบริหารการจัดเก็บภาษีแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การใช้นโยบายภาษีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมสุขภาพ

ที่ตั้งใจของประชาชน

3. การบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล

4. การเสริมสร้างนวัตกรรมทางภาษี

ค่านิยม

S = Standardization (ความมีมาตรฐาน)

T = Transparency (ความโปร่งใส)

A = Accountability (จิตสำนึกความรับผิดชอบ)

R = Rapid & Simplicity (ความรวดเร็วและเรียบง่าย)

S = Satisfaction (ความพึงพอใจ)

วัฒนธรรมองค์กร

1. ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โปร่งใส และเป็นธรรม
2. พัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง บุคลากรงานเครือข่าย และหมั่นศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
3. ยึดมั่นในมาตรฐานการบริการ โดยคำนึงถึงความพอใจที่เกินกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการ
4. กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย โดยคำนึงผลกระทบอย่างครบถ้วน
5. มีจริยธรรม ซื่อสัตย์ ซื่อตรง รับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงาน
6. เคารพผู้อาวุโสและเพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงประชาชนผู้รับบริการ

แนวคิดเกี่ยวกับ Digital Literacy

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้มีแนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล ในทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ ในมิติการรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น (Digital Literacy) ได้แก่ การพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั้ง 4 มิติ คือ การใช้ (Use) การเข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Access) ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรของรัฐมีศักยภาพในการทำงานที่มีมูลค่าสูง (High Value Job) มากขึ้น สามารถบริหารจัดการเวลาและงานในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

และช่วยสร้างสมดุลในชีวิตและการทำงาน อีกทั้งได้แบ่งประเภทของทักษะ ความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็น 9 ด้าน ได้แก่ การใช้งาน คอมพิวเตอร์ การใช้โปรแกรมประมวลคำ การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล การใช้งานอินเทอร์เน็ต การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ การทำงานร่วมกัน แบบออนไลน์ การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย การใช้โปรแกรม การนำเสนอผลงาน และการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย

แนวทางการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับสำหรับบุคลากรของกรมสรรพสามิตเพื่อรองรับรัฐบาลดิจิทัลหรือ ระบบราชการ 4.0

ผู้เขียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของกรมสรรพสามิตพบว่า กรมสรรพสามิตอยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานภายใน การจดทะเบียน การอนุญาต การรับชำระภาษี การตรวจสอบภาษี การตรวจสอบภายใน และการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด เป็นการทำงานผ่านระบบงานคอมพิวเตอร์บนหน้าจอเครื่องคอมพิวเตอร์ และผ่านแอปพลิเคชันบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือ เพื่อก้าวไปสู่การเป็น องค์กรแห่งนวัตกรรม องค์กรแห่งการให้บริการ องค์กรไร้กระดาษ และ องค์กรไร้เงินสด ประกอบกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร และนโยบายของผู้บริหารกรมสรรพสามิต มุ่งเน้นขับเคลื่อนกรมสรรพสามิตไปสู่รัฐบาลดิจิทัลหรือระบบราชการ 4.0

ด้วยเป้าหมายนี้ส่งผลให้บุคลากรทุกคนของกรมสรรพสามิตจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ในระดับดีถึงดีมาก ทั้งบุคลากรในสายงานคอมพิวเตอร์ อำนาจการ กฎหมาย

จัดเก็บภาษี และปราบปราม ซึ่งต่อแต่นี้เป็นต้นไป พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกคนของกรมสรรพสามิตจะต้องปฏิบัติงานกับระบบสารสนเทศของกรมสรรพสามิต ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด

โปรแกรมระบบงานคอมพิวเตอร์ของกรมสรรพสามิตที่ใช้งานบนหน้าจอเครื่องคอมพิวเตอร์ และแอปพลิเคชันที่ใช้งานบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือ มีสองรูปแบบ คือมีไว้สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิตใช้งาน และให้ผู้ประกอบการหรือผู้เสียภาษีใช้งาน แต่บุคลากรของกรมสรรพสามิตจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดีทั้งสองรูปแบบ คือเพื่อใช้งานเอง และสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการหรือผู้ชำระภาษีให้สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ดังนั้นเพื่อให้กรมสรรพสามิตสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามภารกิจ และมีความพร้อมในการก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัลหรือระบบราชการ 4.0 จึงขอเสนอแนวคิดในการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับบุคลากรของกรมสรรพสามิต ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาบุคลากรของกรมสรรพสามิตให้มีความรู้ความสามารถด้าน Digital Literacy ตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดแนวทางไว้

2. เพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากรทางด้านคอมพิวเตอร์ ให้สามารถประยุกต์ใช้วิทยาการและเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เตรียมบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ให้มีความรู้ทางด้าน Digital Literacy และพร้อมที่จะปฏิบัติงานกับระบบงานคอมพิวเตอร์ในอนาคต

4. สร้างบุคลากรของกรมสรรพสามิตในระดับดาวเด่น ให้สามารถทำงานในสังคมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลหรือระบบราชการ 4.0 ให้ประสบความสำเร็จ

5. ส่งเสริมบุคลากรของกรมสรรพสามิตให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เพื่อมีส่วนร่วม และสนับสนุนวิถีชีวิตสมัยใหม่ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

6. สนับสนุนให้บุคลากรของกรมสรรพสามิตสามารถคิดค้นและสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation)

7. เปิดโอกาสให้บุคลากรของกรมสรรพสามิตประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกรมสรรพสามิต

บทสรุป

การพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับบุคลากรของกรมสรรพสามิต เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากยุคอนาล็อกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อการทำงาน การดำเนินชีวิต และการทำธุรกรรมต่าง ๆ

บุคลากรในทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกรมสรรพสามิต จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)

การเพิ่มพูนแนวคิดในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) การประสาน
การทำงานร่วมกัน (Collaboration) เป็นสิ่งที่บุคลากรของกรมสรรพสามิต
ต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ
ภายใต้รัฐบาลดิจิทัลหรือระบบราชการ 4.0

“Smart Medical Specimen Logistics 4.0”

นพพร โตะมี

นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ

กรมปศุสัตว์

ภารกิจการรับ - ส่งตัวอย่างทางการแพทย์ของห้องปฏิบัติการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติและเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจหลักด้านการควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ของกรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และสุขภาพของทั้งคนและสัตว์ (สุขภาพหนึ่งเดียว : One Health) การพัฒนาปรับปรุงระบบการรับ - ส่งตัวอย่างทางการแพทย์ให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) โดยยึดหลักพื้นฐานด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety and Biosecurity) ร่วมกับการนำหลักการทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Collaboration) และนวัตกรรม (Innovation) มาผสมผสานแนวความคิดให้เกิดชิ้นงานใหม่เพื่อมุ่งสู่ Thailand 4.0

ภารกิจหลักด้านการควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ของกรมปศุสัตว์ตามพ.ร.บ. โรคระบาดสัตว์ ปีพ.ศ. 2558 มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ป้องกัน เชื้อโรค หรือโรคอันตรายจำนวนมากที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์และคน ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค อาชีพฆ่าแหละ/ขาย

ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ การเกษตรที่ต้องใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ สัตว์พาหนะ สัตว์เลี้ยงสวยงาม สัตว์ในธรรมชาติ สัตว์ป่า หรือแม้แต่สัตว์น้ำฯ ล้วนแล้วแต่ที่จะมีโอกาสได้สัมผัสกันทั้งสิ้นไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือที่เรียกว่า สุขภาพหนึ่งเดียว

เดิมเกษตรกร หรือผู้ที่พบเห็นสัตว์ป่วยมักจะจัดการกับสัตว์นั้นกันเอง ขำแหละซากนำมาทำเป็นอาหารทั้งสุก ดิบ เนื่องจากเกิดความเสียหายและไม่มีความรู้เรื่องโรค บ่อยครั้งที่โรคเกิดขึ้นกับคนแล้วเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต ถึงจะมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบ ในรายที่มีความรู้บ้างก็จะนำสัตว์ป่วย หรือซากสัตว์ที่ตายนั้นใส่ถุงหรือกระสอบยกใส่ท้ายรถแล้วนำไปส่งที่ห้องปฏิบัติการเอง อาจเกิดการหก ตก หล่น ไปตามทาง เนื่องจากการบรรจุในภาชนะที่ไม่ได้มาตรฐาน กว่าจะถึงห้องปฏิบัติการเชื้อโรคอาจแพร่กระจายไปทั่ว

บางรายอาจไปถึงห้องปฏิบัติการที่ใกล้ที่สุดแล้ว แต่ห้องปฏิบัติการไม่มีความพร้อม หรือไม่มีความเชี่ยวชาญพอสำหรับการตรวจวินิจฉัยโรค นั้น ทำให้ต้องเกิดการส่งต่อ หรือเปลี่ยนที่ส่งใหม่ บางรายเสียเวลาในการค้นหาหรือหลงทาง หรือแหวะทำธุระของตนก่อน ทำให้ตัวอย่างที่มีอยู่นั้นไม่อยู่ในสภาพที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวแทนของตัวอย่างที่ดีได้

ซากสัตว์ใหญ่ - เล็กจะสร้างปัญหาให้กับห้องปฏิบัติการ มีซากสัตว์เป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถทำการเผาทำลายซากได้ทันและล้นห้องเย็น ล้นเปลืองงบประมาณในการเก็บรักษา การซื้อเชื้อเพลิงเพื่อนำมาเผาซาก ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการจ้างบริษัทกำจัดซาก

บางรายจัดส่งทางรถโดยสาร เครื่องบิน รถไฟ หรือบริษัทรับส่งพัสดุ มักไม่ได้รับการคุ้มครองในสินค้าที่ส่ง และมักได้รับการปฏิเสธเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อผู้โดยสาร ผู้ส่งต้องหลีกเลี่ยงการแจ้งว่าเป็นซากสัตว์ ส่งตรวจโรค ใช้วิธีซุกซ่อนปนมากับสินค้าประเภทอื่น หรือเป็นการแจ้งเท็จนั่นเอง หากเกิดอุบัติเหตุจะมีอันตรายต่อผู้โดยสารได้

บางรายเจ้าของสัตว์และคนส่งตัวอย่างเป็นคนละคนกันทำให้มีการสื่อสารที่ผิดพลาด หลายครั้งที่คนส่งไม่ทราบประวัติอะไรเลย บอกได้แค่ว่าเขาให้มาส่ง จากเหตุผลที่กล่าวมาผลการตรวจที่ได้อาจผิดพลาด ตอผลการชันสูตรล่าช้า หรือผลการชันสูตรที่ตอบไปไม่ถึง สัตว์หรือผู้ป่วยอาจเสียชีวิตแล้ว เกษตรกรหรือเจ้าของสัตว์บางรายแปลผลการชันสูตรเอง อาจทำให้ผิดพลาด หรือจัดหาซื้อยามารักษาเองไม่ผ่านสัตวแพทย์ประจำฟาร์ม นอกจากจะทำให้เกิดการสิ้นเปลืองแล้ว ยังอาจพบบยาหรือสารตกค้างในเนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ หรือเชื้อดื้อยาตามมา ที่กำลังเป็นปัญหาระดับชาติในปัจจุบัน

ดังนั้น การพัฒนาระบบการรับ - ส่งตัวอย่างทางการแพทย์ **ที่ทันสมัย** ปลอดภัย มีมาตรฐานเป็นสากลและได้รับการยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในและต่างประเทศนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่เข้ามาใช้อำนวยความสะดวกและการคิดค้นนวัตกรรมในอุปกรณ์ทางการแพทย์มาใช้ให้ได้ผลที่รวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้น

เริ่มจากการที่กรมปศุสัตว์ ได้พัฒนาแอปพลิเคชัน **DLD 4.0** ให้สามารถเชื่อมโยงกับเกษตรกร สัตวแพทย์ประจำฟาร์ม เจ้าหน้าที่ปศุ

สัตว์ในพื้นที่ ผู้ที่ต้องการส่งข้อมูลเมื่อพบเห็นสัตว์ป่วยหรือถูกทารุณกรรม ห้องปฏิบัติการหลักและสาขา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นต้น โดยผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาการเลี้ยง หรือการดูแลสัตว์ที่ถูกต้อง ความรู้เรื่องโรคและแนวทางการปฏิบัติเมื่อพบ สัตว์ป่วย สามารถส่งข้อมูลผ่านแอปฯ นี้ให้หมอเจ้าของไข้ หรือสัตวแพทย์ ประจำฟาร์มหรือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ได้รับทราบ ขอคำปรึกษา และเตรียมความพร้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

หลังจากได้รับการแจ้ง สัตวแพทย์สามารถเข้ามาทำการเก็บตัวอย่าง ได้อย่างถูกต้องตามขนาดและจำนวนที่เหมาะสม รวดเร็วและมี ประสิทธิภาพด้วยเครื่องมือแพทย์ กล้องบรรจุตัวอย่างชีวนิรภัย พร้อมชุด ป้องกันอันตรายจากการติดเชื้อและรถรับ - ส่งตัวอย่างอัจฉริยะ ที่มีระบบทำความเย็นเพื่อรักษาสภาพตัวอย่าง มีการบันทึกข้อมูลทั้งหมดผ่านแอปฯ ระหว่างรอการประมวลผลเบื้องต้นจากฝ่ายระบาดวิทยาที่ประจำการ อยู่ในส่วนกลาง สัตวแพทย์ได้ทำการกำจัดซากสัตว์อย่างถูกวิธีและให้ คำปรึกษากับเกษตรกรในเรื่องการฆ่าเชื้อบริเวณที่ทำการผ่าซากเก็บ ตัวอย่าง จากนั้นบรรจุตัวอย่างอย่างถูกวิธีในกล่องชีวนิรภัย

เมื่อผลการวินิจฉัยเบื้องต้นจากฝ่ายระบาดวิทยาถูกส่งไปที่รถรับ - ส่ง ตัวอย่างอัจฉริยะ เครื่องจะพิมพ์ออกมาเป็น QR code สำหรับติดบน กล่องชีวนิรภัย และมีจอแสดงภาพแผนที่นำทางไปยังห้องปฏิบัติการที่ใกล้ และเหมาะสมที่สุด เพื่อย่นระยะเวลาในการนำทางแอปฯ นี้ยังสามารถ ส่งข้อมูลไปยังสถานีตำรวจที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตใช้สัญญาณไฟฉุกเฉิน เป็นใบเบิกทางในกรณีเร่งด่วน เช่น สถานะการณโรคใช้หัวदनกระบาด

หรือพิษสุนัขบ้าที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เป็นต้น นอกจากนี้ภายในตัวรถยังมีชุด Spill kit เตรียมพร้อมรับมือหากเกิดเหตุฉุกเฉิน ทำให้เกิดการรั่วไหลของเชื้อที่มากับตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

พร้อมกันนี้ข้อมูลที่สัตวแพทย์เป็นผู้บันทึกทั้งหมดก็จะถูกส่งไปยังห้องปฏิบัติการพร้อมกันทุกแห่ง เพื่อเตรียมความพร้อมในทุกสถานะการณ์ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจวินิจฉัยตัวอย่างสามารถคาดคะเนเวลาที่ตัวอย่างจะมาถึงห้องปฏิบัติการได้ เมื่อการขนส่งตัวอย่างมาถึงห้องปฏิบัติการผู้ส่งเพียงยกกล่องตัวอย่างใส่ใน **Pass Box อัจฉริยะ** กล่องนี้ก็จะทำการอ่านข้อมูลจาก QR code แล้วส่งสัญญาณให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมารับตัวอย่างไปทำการตรวจวินิจฉัย เป็นการลดจำนวนบุคลากรในการรับตัวอย่าง และสามารถรับตัวอย่างได้โดยไม่จำกัดเวลา

เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการจะได้รับข้อมูลตั้งแต่ครั้งแรก มีการเตรียมความพร้อม เมื่อตัวอย่างมาถึงสามารถดำเนินการได้ทันที ใช้เวลาในการตรวจตามที่กำหนดไว้ สามารถตอบผลได้เร็วผ่านทางแอปฯ แจ้งเตือนให้สัตวแพทย์เจ้าของไข้ทราบแล้วแปลผลให้เกษตรกร หรือผู้เกี่ยวข้องทราบ และสามารถนำไปดำเนินการควบคุม ป้องกัน หรือรักษาโรคได้ทันที เช่นกรณีที่โรคระบาดเกิดจากภัยพิบัติ เกษตรกรก็จะได้รับสินไหมทดแทนจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยง มีเจ้าหน้าที่จากสาธารณสุขมาดูแลสุขภาพพร้อมกรมสุขภาพจิต กรมส่งเสริมการเกษตรมา แนะนำการเกษตรที่เหมาะสม หรือมีเจ้าหน้าที่จากพัฒนาสังคมฯ และท้องถิ่นมาให้คำปรึกษา เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการรับ - ส่งตัวอย่างทางการแพทย์ที่ดี ทันสมัยและ

เป็นที่ยอมรับนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้หลายด้านประกอบกัน
จึงจะประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนา Application DLD 4.0 ให้สามารถเชื่อมโยงกับเกษตรกร โดยเริ่มจาก Smart Farmer และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น สัตวแพทย์ เจ้าของไข้ จนท.ปศุสัตว์ในพื้นที่ กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น
2. พัฒนาศูนย์กลางด้านสัตวแพทย์ให้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานความปลอดภัยในการเก็บ - ส่งตัวอย่าง และการทำลายซากสัตว์ป่วย
3. จัดให้มีกล่องชีวนิรภัยสำหรับบรรจุตัวอย่างที่ได้มาตรฐาน และเพียงพอ
4. จัดให้มียานพาหนะรับ-ส่งตัวอย่างอัจฉริยะ ประเภทมีคนขับ ที่มีห้องโดยสารพร้อมสัญญาณ WiFi เครื่อง GPS สำหรับนำทาง เครื่องพิมพ์เครื่องหมาย QR code อัตโนมัติ mobile phone ประจํารถที่ใช้สำหรับส่งข้อมูล นอกจากนี้ยังมีห้องรักษาอุณหภูมิป้องกันตัวอย่างเสียหาย มีสัญญาณไฟฉุกเฉิน และเครื่องหมายบริเวณตัวรถที่แสดงถึงประเภทของรถที่ใช้ขนส่งตัวอย่างอันตราย
5. จัดให้มีกล่อง Pass box อัจฉริยะ ที่สามารถอ่านข้อมูลจาก เครื่องหมาย QR code บนกล่องส่งตัวอย่าง และทำความสะอาดภายนอกของกล่องก่อนการปนเปื้อนได้
6. จัดให้มีเครื่องมือทางการแพทย์ที่สามารถตรวจจากตัวอย่างได้โดยตรงไม่ต้องรอวิธี conventional

7. ฝึกอบรมการแปลผลทางห้องปฏิบัติการ และการนำไปใช้ให้กับสัตวแพทย์เจ้าของไข้ อย่างมีประสิทธิภาพ
8. เพิ่มการประชาสัมพันธ์การใช้ Application DLD 4.0 ให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป
9. ทำ MOU กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในลักษณะ win win

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 20 ปี จังหวัดบุรีรัมย์

ปิยนาม เสี่ยมศักดิ์

นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มา สถานการณ์ และภาพรวม

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3 - 4 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ตั้งแต่ประมาณปี 2543 - 2544 คือ มีประชากรอายุ 60 ปี คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าในอีก 7 - 8 ปี ข้างหน้าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 และจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ภาวะการเป็นสังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) ในที่สุด จังหวัดบุรีรัมย์ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ปัจจุบันจังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนผู้สูงอายุ 223,999 คน คิดเป็นร้อยละ 14.11 ของประชากรทั้งหมด การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นของประชากรกลุ่มนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญและร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการรองรับ และร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้เป็นกลุ่มประชากรที่ “สูงวัยอย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีศักดิ์ศรี” ต่อไป

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่า ในความเป็นจริงยังมีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม อาทิ

- ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง มีรายได้น้อย อยู่ใต้เส้นความยากจน รายได้ไม่พอยังชีพ และมีรายได้หลักจากเบี้ยยังชีพเท่านั้น
- ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม เสี่ยงต่อการหกล้ม และนำไปสู่สภาวะความพิการ และเป็นผู้ป่วยติดเตียงต่อไป
- ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุด้วยตัวเอง ดูแลคนพิการ และเด็ก ในครอบครัว
- ผู้สูงอายุไม่มีอาชีพรองรับหลังเกษียณ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ สำนักงานสถิติแห่งชาติประเมินว่า มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 60 ที่ไม่มีอาชีพและไม่มีงานทำ ซึ่งส่งผลต่อรายได้และคุณภาพชีวิตตามมา
- ผู้สูงอายุมีสุขภาพไม่แข็งแรง ขาดความรู้ในการดูแลตนเอง และการป้องกันโรค
- ผู้สูงอายุขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ส่งผลต่อภาวะโดดเดี่ยว แยกตัว และภาวะซึมเศร้า

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในปัจจุบันของจังหวัดบุรีรัมย์

1. จังหวัดยังไม่มีแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาผู้สูงอายุที่ชัดเจน และยังยืน การทำงานยังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ แต่ละหน่วยงานยึดถือแผนงานของตนเอง ขาดการบูรณาการและความร่วมมือ ทั้งในระดับ

หน่วยงานและในระดับท้องถิ่น หน่วยงานที่ไม่มีภารกิจโดยตรงด้านผู้สูงอายุ ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้

2. จังหวัดขาดฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่สามารถตอบโจทย์ได้ว่าสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดอยู่ในสถานะใดมีความจำเป็นเร่งด่วนเรื่องใด และกลุ่มเป้าหมายที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออยู่ที่ใด ขาดการแชร์ข้อมูลร่วมกัน

3. จังหวัดขาดการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการจัดการปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐยังเป็นหน่วยงานหลักในการจัดสรรทรัพยากรและกำหนดแผนงาน/โครงการ ลงไปในพื้นที่ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ยังมีบทบาทไม่มากนัก ในการเข้ามามีส่วนร่วม

4. จังหวัดยังขาดนวัตกรรมใหม่ ๆ และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และเข้าถึงสภาพปัญหาความต้องการ ที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดบุรีรัมย์ วิสัยทัศน์ “สูงวัยไม่ไร้ค่า ชรอย่างมีศักดิ์ศรี สร้างสังคม รมย์บุรี ทุกชีวิล้วนเท่าเทียม”

มาตรการแก้ไขปัญหา

การจัดทำยุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ 20 ปี เพื่อวางแผนรองรับการเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) ในอีก 7 - 8 ปี ข้างหน้า โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม ไม่แยกส่วน และระดมความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน โดยเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้และพัฒนานวัตกรรม

ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
อย่างแท้จริง

แผนการปฏิบัติงาน

1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด 20 ปี (แบ่งเป็น 4 ระยะ 5 10 15 และ 20 ปี) เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายของจังหวัดบุรีรัมย์ ในการสร้างสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ โดยกำหนดให้ทุกอำเภอ และตำบล มีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นของตนเอง เพื่อสามารถคาดการณ์ ปัญหาและจัดระบบสวัสดิการรองรับได้อย่างเป็นระบบ และสามารถ กำหนดเป้าประสงค์ได้ว่าแต่ละพื้นที่กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ของตนเองไว้อย่างไร และทำอย่างไรถึงจะไปถึงเป้าหมาย นั้นได้ โดยตั้งเป้าให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ถูกบรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในระยะยาวต่อไป (Innovation)

2. มีการจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่อย่างเป็นระบบ (Big Data) มีการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุแบบเต็มพื้นที่ในทุกมิติ เพื่อทราบสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติงานที่เหมาะสม ในแต่ละพื้นที่ต่อไป มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางที่ทุกหน่วยสามารถ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ข้อมูลผู้สูงอายุทุกรายมีการกำหนดพิกัด (GPS) เพื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำบริการไปสู่ผู้สูงอายุแต่ละรายได้ ง่ายขึ้น มีการแชร์ข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน (Digitalization)

3. ส่งเสริมการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงให้แก่ผู้สูงอายุ โดยร่วมกับ ทุกภาคส่วนในการซ่อม สร้าง ให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย ลดอัตรา การบาดเจ็บและพิการ โดยระดมทรัพยากรทั้งจากงบประมาณปกติของ

ทางราชการ องค์กรภาคธุรกิจ (CSR) และภาคประชาสังคม (Volunteer) ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ โดยตั้งเป้าหมายว่าใน 20 ปี ข้างหน้า ผู้สูงอายุทุกคนในบุรีรัมย์จะมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Collaboration)

4. สนับสนุนการจ้างงานและการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ และภาคราชการ ในการจ้างงาน ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงให้สามารถมีงานทำ มีรายได้ มีการเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้แก่ผู้สูงอายุหลังเกษียณ เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ และสนับสนุนเงินกู้ไม่มีดอกเบี้ยในกรณีที่ผู้สูงอายุประสงค์จะประกอบธุรกิจส่วนตัว ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ (Branding) ตลอดจนขอความร่วมมือภาคธุรกิจ ในการเปิดโอกาสให้ผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุได้วางจำหน่าย มีการยกย่อง เชิดชูเกียรติหน่วยงาน/องค์กรที่สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินการต่อไป ตลอดจนจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ที่ประสงค์จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเลือก ผู้สูงอายุที่มีความเหมาะสมเข้าทำงานได้ (Innovation Collaboration and Digitalization)

5. การสนับสนุนการออกกำลังกายและการกีฬาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตามนโยบายของจังหวัดที่ตั้งเป้าเป็น Sport City โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายที่ทุกคนสามารถทำได้ มีการจัด กีฬาผู้สูงอายุในทุกตำบล อำเภอ และมหกรรมกีฬาผู้สูงอายุในระดับจังหวัด

ต่อไป ตลอดจนสนับสนุนให้มีสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ อย่างเพียงพอ (Innovation)

6. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบบริการทางสุขภาพที่ผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งระบบ Mobile Unit และการพัฒนา Application ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาหาข้อมูล และขอคำปรึกษาเรื่องสุขภาพ และเรื่อง อื่น ๆ ได้ มีระบบ Referral ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ มีระบบการ ติดตามผู้สูงอายุเฉพาะรายที่ประสบปัญหา เช่นผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน และอาสาสมัครในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือ ตัวเองไม่ได้ (Digitalization and Innovation)

7. พัฒนาระบบสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน เชื่อมประสานข้อมูลผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาผ่านคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตระดับอำเภอ (พชอ) เพื่อกำหนดแผนการให้ความช่วยเหลือร่วมกัน และประสานความร่วมมือและทรัพยากรจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมในรูปแบบประชารัฐ และ CSR (Cooperate Social Responsibility) รวมถึงการจัดตั้งกองทุนสำหรับผู้สูงอายุยากไร้ และถูกทอดทิ้งในทุกพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง (Collaboration)

8. ส่งเสริมให้ทุกตำบลดำเนินโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นแหล่ง เรียนรู้ทักษะ วิทยาการใหม่ ๆ และการเข้าสังคม ลดปัญหาผู้สูงอายุติดบ้าน และภาวะซึมเศร้า ส่งเสริมให้ทุกพื้นที่จัดกิจกรรมสันทนาการ และทัศนศึกษา

ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ มีบริการรถรับส่งให้กับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางด้วยตนเองได้ (Collaboration)

9. แสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละราย อาทิ การมีบริการ Home Visit เพื่อเยี่ยมและติดตามผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง บริการเตือนความจำสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องทานยาหรือพบแพทย์สม่ำเสมอ การจัดบริการอาหารปรุงสดแก่ผู้สูงอายุติดเตียงที่ยากจน (Meal on Wheel) บริการจ่ายตลาดให้แก่ผู้สูงอายุ บริการตัดเล็บ อาบน้ำให้แก่ผู้สูงอายุ บริการพาผู้สูงอายุไปพบแพทย์ตามนัด เป็นต้น (Innovation)

10. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างปลอดภัย และมีความสุขตามอัตภาพ ลดอัตราการส่งผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์ โดยมอบหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทำแผนรองรับกรณีผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง โดยพัฒนาระบบการดูแลทางสังคมของชุมชน และเสริมบทบาทอาสาสมัคร และ Care Giver ให้มีบทบาทที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้มีสถานรับเลี้ยงผู้สูงอายุช่วงกลางวันแบบไปเช้า เย็นกลับ สำหรับครอบครัวชนชั้นกลาง ที่ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้เนื่องจากภาระหน้าที่การงาน (Collaboration)

บทสรุป

ประสบการณ์การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น ในหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ ปี 2018 ทำให้ผู้ศึกษาได้เห็นตัวอย่างที่มีค่าในการนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์

ความคิดสร้างสรรค์ (Innovation) การใช้เทคโนโลยีและการจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Digitalization) และการประสานความร่วมมือ (Collaboration) เป็น 3 องค์ประกอบหลักสำคัญที่จะทำให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (New Public Service) และการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาสังคม (Public Private Partnership) โดยกำหนดตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนแชร์ความเชี่ยวชาญของแต่ละสาขา เพื่อเตรียมความพร้อมของจังหวัดบุรีรัมย์เข้าสู่สังคมสูงวัยแบบเต็มขั้นในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าต่อไป

เรียนรู้ เข้าใจ ปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ของคนพิการ

ภัชราภรณ์ กองเกิด

นักกิจกรรมบำบัดชำนาญการพิเศษ

กรมการแพทย์

การดูแลด้านสุขภาพของผู้ป่วยและคนพิการในประเทศไทย รวมถึงระบบสวัสดิการด้านบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ อยู่ในระยะที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมาก หน่วยงานต่าง ๆ จากหลายกระทรวง มีการจัดระบบบริการและให้การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องช่วยเพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตของผู้มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ และคนพิการ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังมีข้อจำกัด และฐานข้อมูลบริการของหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่เชื่อมโยงกัน ส่งผลคนพิการที่ต้องการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ และเสียโอกาสที่จะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กรมการแพทย์ โดยสถาบันสรีรวิทยาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ มีพันธกิจหลักทั้งในด้านการพัฒนาบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมเพื่อให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีบทบาทในด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาขาที่เกี่ยวข้องในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ดังนั้นบุคลากรจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะ

ด้านดิจิทัล ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งด้านบริการ วิชาการ และนโยบายมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีเป้าประสงค์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งผู้ป่วยและคนพิการ ในประเทศไทย

งานศูนย์สาธิตอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ เป็นหน่วยงานย่อยของ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ซึ่งมีหน้าที่หลัก ในการให้บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว เช่น รถนั่งคนพิการ อุปกรณ์ช่วยเดิน เบาะรองนั่ง เป็นต้น และอุปกรณ์ เครื่องช่วยสำหรับคนพิการทางการเห็น เช่น ไม้เท้าคนตาบอด เครื่องช่วย ทางการเห็น เป็นต้น การพัฒนารูปแบบบริการและความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบ ค้นหา จัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยที่เหมาะสมและตอบสนอง ต่อการใช้งานและวิถีชีวิตของผู้รับบริการแต่ละรายมีความจำเป็นและเป็น เป้าหมายหลักของหน่วยบริการ ดังนั้นบุคลากรในหน่วยงานจึงมีความ พยายามอย่างต่อเนื่องในการวิเคราะห์กระบวนการทำงานและปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการให้บริการทั้งหมดแล้วพบโอกาสพัฒนา ในหลายด้าน ได้แก่

- การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการ
- ระบบการนัดหมายและการเข้าถึงบริการ
- ข้อมูลด้านความต้องการจำเป็น (needs) ของผู้รับบริการ
- การจัดการข้อมูลสถิติการให้บริการ
- การบริหารงบประมาณเพื่อจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วย
- รูปแบบโปรแกรมการฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์

- การประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นโอกาสการพัฒนาที่ท้าทาย หน่วยงานจึงได้หยิบยกบางประเด็นมาริเริ่มร่วมกันกระตุ้นคิดสร้างสรรค์ กันก่อนดังต่อไปนี้

การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล โดยการปรับใช้ Google form ในการออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ผู้มารับบริการอุปกรณ์เครื่องช่วย คนพิการ ทดแทนวิธีการเดิมที่ใช้แบบฟอร์มที่เป็นกระดาษประมาณ 3 - 5 แผ่น ต่อผู้รับบริการหนึ่งราย แบบฟอร์มนี้ได้รับการกรอกโดยนักวิชาชีพ (นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด) และต้องนำไปพิมพ์บันทึกใน โปรแกรม Excel อีกครั้งหนึ่ง ทำให้วิธีการเดิมทั้งสิ้นเปลืองกระดาษและ สิ้นเปลืองเวลาในการบันทึกเก็บข้อมูลหลายครั้ง หน่วยงานจึงได้ร่วมกันหาแนวทาง การพัฒนาและได้ตกลงกันใช้ Google form ทดแทนกระดาษ โดยนัก วิชาชีพกรอกข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือ ใช้เวลา กรอกประมาณ 3 - 5 นาที ข้อมูลที่กรอกจะไปรวมอยู่ในรูป Excel และสามารถวิเคราะห์ผลทางสถิติพื้นฐานได้โดยง่าย โดยไม่ต้องบันทึกข้อมูลซ้ำอีก ช่วยให้ลดการใช้กระดาษและลดขั้นตอนการปฏิบัติงานลง บุคลากรมีเวลา ดูแลผู้รับบริการได้มากขึ้น

นอกจากนี้ การเลือกใช้แอปพลิเคชัน Line มาช่วยในการติดตามผล จากผู้รับบริการ จะช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้รับบริการได้โดยสะดวก และ ได้เห็นสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและวิถีชีวิตที่แท้จริงของผู้รับบริการได้โดย ไม่ต้องเดินทางลงพื้นที่ไปเยี่ยมบ้าน ดังนั้นหน่วยงานจึงเริ่มใช้การติดตามผล ด้วยแอปพลิเคชัน Line และส่งแบบสอบถามความพึงพอใจในรูปแบบ

Google form ให้ผู้รับบริการกรอก โดยไม่ต้องระบุชื่อผู้กรอก ทำให้ได้รับข้อมูลรวดเร็วขึ้น และผู้รับบริการสามารถสอบถามปรึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องได้ผ่านทางแอปพลิเคชันดังกล่าวข้างต้นได้ตลอดเวลา

ตัวอย่างการพัฒนาที่หน่วยงานได้เริ่มดำเนินการในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 นั้น เป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและด้วยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงาน โดยใช้ทั้งเทคนิค Break the rules (เช่น ใช้คำถามว่า หากไม่มีกระดาษแบบฟอร์มประเมินแรกรับ จะกรอกผลการประเมินและจัดเก็บข้อมูลอย่างไร?) และเทคนิค Task unification โดยการเขียนสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการให้บริการนั้น และสุ่มเลือกขึ้นมาทีละอย่างเพื่อร่วมกันคิดว่าจะนำสิ่งที่สุ่มมาได้นั้นช่วยให้งานดีขึ้นได้อย่างไร โดยระดมสมองคิดสิ่งที่อาจเป็นไปได้ให้มากที่สุดแล้วจึงร่วมกันคัดเลือกทางเลือกที่ง่ายที่สุดมาดำเนินการก่อน อาจใช้วิธีเสริมพลัง (empower) สิ่งทีเลือกนั้นปรับเปลี่ยนหน้าที่ของสิ่งเหล่านั้น (inside out) หรือหาสิ่งภายนอกมาช่วยให้งานง่ายขึ้น (outsourcing) ด้วยเทคนิคง่าย ๆ เหล่านี้ ช่วยให้บุคลากรคิดนอกกรอบและสร้างสรรค์ได้มากขึ้น เน้นการระดมความคิดลงในบัตรคำ และลดการอภิปรายที่เป็นการตีกรอบความคิด และลดการสื่อสารเชิงอำนาจที่อาจก่อให้เกิดความกลัวที่จะเสนอความคิดของตนเอง จากการทดลองใช้เทคนิควิธีการดังกล่าวพบว่าสามารถคิดสิ่งใหม่ร่วมกันด้วยการออกแบบและนำเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ทำให้การทำงานง่ายขึ้นสำหรับทุกคน

แม้ว่างานบริการผู้ป่วย/คนพิการยังจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานด้วยมนุษย์เป็นหลัก แต่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ได้ในทุกระดับ ตัวอย่างเช่น

- การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย/คนพิการลงจากรถยนต์บริเวณงานบริการผู้ป่วยนอก หากปรับเปลี่ยนใช้อุปกรณ์เครื่องช่วย/เทคโนโลยีช่วยยกย้ายแทนแรงเจ้าหน้าที่ จะช่วยให้สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และปลอดภัย อีกทั้งเจ้าหน้าที่มีสุขภาพดีไม่เจ็บป่วยจากการทำงาน

- บริเวณจุดให้ข้อมูล สามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ให้ข้อมูลสำหรับคำถามที่พบบ่อย หรือระบบนัดหมาย คิวตรวจสามารถสำรองได้ผ่านหน้าเว็บไซต์สถาบันฯ โดยไม่ต้องเดินทางมาแต่เช้า เพื่อมารอรับบริการเป็นเวลานานและแออัด แม้แต่การใช้หุ่นยนต์ AI มาช่วยให้บริการข้อมูลพื้นฐานก็อาจเป็นไปได้ในอนาคตอันใกล้

- กรณี คนพิการต้องการรับบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการสามารถลงทะเบียนความต้องการ และสื่อสารกับเจ้าหน้าที่งานศูนย์สาธิตอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ได้ตั้งแต่อยู่ที่บ้าน เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการมารับบริการ โดยใช้การสื่อสารผ่าน Line ตามเวลาที่นัดหมายไว้ จะช่วยให้ผู้รับบริการวางแผนการเดินทางมารับบริการได้อย่างเหมาะสม ไม่ต้องเสียเวลามารอนาน

การประสานความร่วมมือ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาเครือข่ายบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการดำเนินงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางาน ทั้งนี้แนวคิด Public-Private Partnership (PPP) หากมีการประสานความร่วมมือและให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในงานบางอย่างของภาครัฐ จะช่วยให้รัฐบริหารจัดการได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น การหาแนวร่วมในการกระจายหน่วยซ่อมอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการในระดับภูมิภาค โดยหาภาคเอกชนที่มีศักยภาพช่วย เช่นร้านซ่อมจักรยาน/มอเตอร์ไซด์ โดยภาครัฐหรือองค์กรเอกชนสนับสนุนอะไหล่ และทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน ทุกฝ่ายแลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากรบางอย่างร่วมกัน เป็นต้น

เทคโนโลยีและดิจิทัล มีความสำคัญทั้งในการดำเนินชีวิตและการทำงานในโลกปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐเริ่มมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานภาครัฐเพื่อให้บริการประชาชนเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพขึ้น อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนต่าง ๆ ควรทำอย่างมีส่วนร่วม โดยพิจารณาให้รอบด้าน เนื่องจากในองค์กรต่าง ๆ มีบุคลากรที่มีศักยภาพแตกต่างกันการเปลี่ยนแปลงอาจถูกต่อต้านจากบุคลากรที่มีความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่ความขัดแย้งที่เป็นหลุมพรางของการพัฒนาได้ การพัฒนาด้วยนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐทุกระดับ (ตั้งแต่หน่วยงาน/แผนก) ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน โดยเริ่มจากเรื่องง่าย ๆ ก่อนเพื่อให้บุคลากรทุกวัยสามารถปรับตัวได้ และไม่ต่อต้านการใช้เทคโนโลยี

สิ่งสำคัญประเด็นหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในหน่วยงานประสบความสำเร็จได้คือ การสร้างบรรยากาศการทำงาน

ที่ส่งเสริมความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative thinking) วัฒนธรรมที่ไม่มี การว่ากล่าวตำหนิติเตียนหรือโทษกัน (No blame culture) จะส่งเสริมให้ บุคลากรคิดสร้างสรรค์โดยไม่ติดกรอบคำว่า “เป็นไปไม่ได้” บรรยากาศ ของการให้กำลังใจกันและกันจะสร้างสรรค์ให้แต่ละคนอยากทำสิ่งที่คิด ให้มันเป็นไปได้ และช่วยกันค้นหาออกแบบวิธีการทำงานร่วมกัน ซึ่งบรรยากาศเหล่านี้อาจจะพบเห็นได้มากมายในหน่วยงานเอกชน องค์กร ด้านธุรกิจที่มีการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตลอดเวลา ดังนั้น องค์กรภาครัฐทุกระดับควรให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรม การทำงานที่ไม่วิพากษ์วิจารณ์เชิงลบ และส่งเสริมความคิดเชิงนวัตกรรม ด้วยการใช้นวัตกรรมวิธีการต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการประชุมและกระตุ้น การร่วมคิดร่วมทำงานในหน่วยงานทุกระดับ

การส่งเสริมความคิดเชิงนวัตกรรม เป็นกลยุทธ์ที่ท้าทายสำหรับผู้นำ ทุกระดับ การสร้างบรรยากาศแบบนี้ ผู้นำหน่วยงาน อาจเป็นผู้ที่พูดน้อย ที่สุดและรับฟังให้มากที่สุดกระตุ้นส่งเสริมบุคลากรทุกระดับให้กล้าสื่อสาร ผ่านเครื่องมือ/กลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ทุกคนในหน่วยงานต้องฝึก ทักษะการชื่นชมยินดีกับทุกความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และงด การวิพากษ์วิจารณ์ความคิดของกันและกัน แต่ร่วมกันพูดคุยด้วยเหตุผลที่ จะทำให้มันเป็นไปได้ร่วมกัน เพียงสิ่งเล็ก ๆ เหล่านี้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ก็เป็นไปได้เสมอ รวมถึงการพัฒนาด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ และบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการเพื่อมุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของ คนพิการในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการจัดการข้อมูล (Big Data) ของสำนักงานประกันสังคม

รัชนิกร ปิ่นแก้ว

นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ

สำนักงานประกันสังคม

บทนำ/ สภาพปัจจุบัน/สภาพปัญหา

ในยุคสมัยที่โลกก้าวสู่สังคมดิจิทัล ทิศทางในการพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด สำนักงานประกันสังคมมีภารกิจในการให้ความสำคัญคุ้มครองด้านการประกันสังคมแก่ลูกจ้างผู้ประกันตน โดยมุ่งเน้นพัฒนาเพื่อให้กำลังแรงงานของประเทศมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งในช่วงที่ทำงานอยู่และไม่ได้ทำงานแล้ว ตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 ที่ดูแลลูกจ้างกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2558 ที่คุ้มครองผู้ประกันตนในสิทธิประโยชน์ 7 กรณี ได้แก่ กรณีเจ็บป่วย ทูพพลภาพ และตาย อันไม่ใช่เนื่องจากการทำงาน กรณีคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพและว่างงาน โดยมีนายจ้างที่ขึ้นทะเบียน จำนวนกว่า 459,068 ราย และผู้ประกันตนที่ได้รับการคุ้มครอง(ทั้งภาคบังคับและสมัครใจ) จำนวน 15,336,556 คน (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2561) นอกจากนั้น ยังมีภารกิจพัฒนาสิทธิประโยชน์ให้มีความเหมาะสม และบริหารเงินกองทุนประกันสังคมและกองทุน

เงินทดแทนให้มีเสถียรภาพ โดยดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์และนโยบายต่าง ๆ อาทิ เช่น

1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) คือสังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันทสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้และประชาชนมีส่วนร่วม

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ

3. นโยบายรัฐบาล คือ การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียนโดยการส่งเสริมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พัฒนาแรงงานของภาคอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. นโยบายกระทรวงแรงงาน ประกอบด้วยนโยบายทั่วไป เช่น การแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และการบริหารจัดการแรงงาน การปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย พัฒนาระบบการตรวจติดตามและบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เป็นต้น และนโยบายเฉพาะที่ต้องเร่งดำเนินการ เช่นการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านแรงงาน พัฒนาระบบสารสนเทศและระบบอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนา ความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างประเทศ ยกระดับการดำเนินงานด้านแรงงานของไทย ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นต้น

ในการสร้างสรรค์เพื่อมุ่งสู่บริการที่ทันสมัย และตามวิสัยทัศน์ของสำนักงานที่มุ่งเป็นองค์กรชั้นนำด้านการประกันสังคมในภูมิภาคอาเซียน สำนักงานประกันสังคมดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำนักงานประกันสังคม

ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2558 – 2562) โดยเน้นการพัฒนาด้านการให้บริการ ควบคู่กับสร้างการรับรู้การรื้อปรับและยกระดับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ : IT และการบริหารสารสนเทศ : MIT การพัฒนาการบริหารจัดการ “ทุนมนุษย์” การพัฒนาองค์กรสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง (HPO) โดยสอดคล้องกับ แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการจัดทำ แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงาน ประกันสังคม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2559 - 2563)

ประเด็นความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมที่นำมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหา

การเรียนรู้จากการอบรม การร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากคณาจารย์สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) การศึกษาดูงาน ภายในประเทศ (โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ จังหวัดนครปฐม) และ การศึกษาดูงานประเทศญี่ปุ่น (The University of Tokyo/ Withfluence, Inc /The University of Tokyo Edge Capital (UTEC) / The Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) /IBM Japan, Ltd/ The City of Yokohama) ทำให้ได้เรียนรู้ ตามประเด็น ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy)

ดิจิทัลเป็นเทคโนโลยีที่หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องนำมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกัน หรือใช้ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงต้องมีความสามารถใช้งานได้อย่างน้อย ในเทคนิคขั้นพื้นฐาน เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อีเมล เป็นต้น

มีทักษะความเข้าใจเพื่อประเมินสื่อดิจิทัลในการตัดสินใจ ตลอดจนมีทักษะการสร้างสื่อดิจิทัลสำหรับใช้งาน ซึ่งทุกองค์กรมีการนำดิจิทัลมาใช้ ตัวอย่างที่ชัดเจนจากการศึกษาดูงานองค์กรต่าง ๆ ได้แก่

1. Withfluence , Inc องค์กรซึ่งสนับสนุนให้คำแนะนำแก่บริษัทต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดทางธุรกิจออนไลน์ให้มากขึ้น (Lean startup model) โดยขับเคลื่อนข้อมูลด้านการตลาดจาก Search Engine Optimization นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้า เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ วางกลยุทธ์ เป้าหมาย สร้างแคมเปญ หรือสร้างแบรนด์ผ่านกลุ่มผู้เป็นไอดอลบนโลกออนไลน์ ขยายการตลาดไปยังต่างประเทศ สร้างทีมงานที่มีศักยภาพเพื่อร่วมมือกัน มีการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล มีการพัฒนาข้อมูลให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

2. IBM Japan, Ltd (IBM Think Lab) องค์กรที่ใช้ดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจเป็นหลัก

3. The Ministry of Economy ,Trade and Industry (METI) องค์กรภาครัฐซึ่งใช้ดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ซึ่งเห็นชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้ Digital เทคโนโลยีเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อช่วยสร้างสังคมที่มีคุณภาพและลดช่องว่างทางสังคม เป็นต้น

การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation)

การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) เป็นการพัฒนาความคิด เริ่มต้นจากการตั้งคำถามแล้วคิด มีการหล่อหลอมความคิด ขยายและนำไปประยุกต์ใช้ การเรียนรู้เพื่อแก้ไขพัฒนาองค์กรต้องคิดเป็นระบบ ศึกษา โครงสร้างและผลลัพธ์ ดูภาพรวม และคิดเชื่อมโยง มีการย้อนกลับ

(Feedback Loops) และสามารถวิเคราะห์ปัญหาโดยการใช้ Diagram รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแต่ละองค์กรมีระดับความยากง่ายในการแก้ไขปัญหาดแตกต่างกัน นวัตกรรมไม่ใช่แค่เป็นสิ่งที่ใหม่แต่ต้องมีคุณค่าด้วย ซึ่งระดับของการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม มีตั้งแต่ค่อย ๆ ปรับ (Incremental) ขึ้นแตกต่างจากเดิม (Differentiated) และขึ้นแตกต่างอย่างสิ้นเชิง (Radical) การสร้างนวัตกรรมองค์กรภาครัฐต้องดูบริบทขององค์กร ที่เป็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่าย บุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลการเพิ่มประสิทธิภาพที่ดีแก่ผู้ใช้งาน โดยมีกฎแห่งความสำเร็จ ได้แก่ ความตั้งใจที่จะทำภายในเวลานั้น ๆ ข้อคิดในการสร้างสรรค์นวัตกรรมคือคิดสิ่งใหม่ ไร้การวิจารณ์การคัดสรร ให้กำลังใจ มีเทคนิค ไม่อยู่ในกรอบ เพิ่มงานให้กับสิ่งที่มีอยู่เดิม เพิ่มคุณค่าของสิ่งของด้วยการเติม ปรับปรุงให้ใช้ทำอย่างอื่นได้ด้วย ซึ่งการทำให้เกิดนวัตกรรมควรมีผู้เกี่ยวข้องร่วมกันคิด นอกจากนั้น สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม ที่ The University of Tokyo โดย Dr. Masahiro Kawai และ Mr. Takashi Kumon ทำให้เข้าใจว่าการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ต้องทำนายอนาคต ค้นหาเพื่อหาสิ่งที่เป็นไปได้ อาจมีปัจจัยที่เปรียบเสมือนเป็นคลื่นใต้น้ำเช่น ความหวัง ความกลัว ความขัดแย้งของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลลัพธ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งต้องนำมาพิจารณาด้วยเช่นกัน มิใช่เพียงแต่ความต้องการเพื่อให้เกิดนวัตกรรมเท่านั้น

โดยองค์กรที่เป็นตัวอย่างองค์กรแห่งนวัตกรรมที่ชัดเจน ได้แก่ IBM Japan, Ltd (IBM Think Lab) ซึ่งขยายขอบข่ายธุรกิจออกไปอย่างกว้างขวาง โดยใช้การวิจัยเป็นหัวใจในการพัฒนาองค์กร สร้างสรรค์นวัตกรรม

ทางเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ได้ เช่น ด้านการธนาคาร การแพทย์ การช่วยเหลือกรณีเกิดภัยพิบัติ ด้านอาหาร ภาพยนตร์ ศิลปะ เป็นต้น

การประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เพื่อการทำงานในระบบราชการ 4.0 ณ ประเทศไทย และต่างประเทศ

จากแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐ แบบดั้งเดิม (Old Public Management) ที่เน้นกฎระเบียบ การบริหารจัดการแบบใหม่ (New Public Management) ที่เน้นผลการปฏิบัติงานเป็นหลักและแบบคำนึงถึงผลประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก (New Public Service) องค์กรที่สามารถอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์ โดยใช้หลักของการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ซึ่งให้ความสำคัญกับการบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการสร้างเป้าหมายใหม่ มีโครงการรองรับเพื่อผลในระยะยาวร่วมกันวางแผน กำหนดตัวชี้วัดและสร้างช่องทางการสื่อสาร โดยวัตถุประสงค์ในการประสานความร่วมมือเพื่อระดมทรัพยากร แบ่งปันมุมมองและประสบการณ์ เพิ่มการยอมรับเพิ่มประสิทธิภาพและการเพิ่มทุน ค้นหาคำตอบต่าง ๆ ถ่ายทอดทักษะตลอดจนสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน การประสานความร่วมมือแบบใหม่ที่น่าสนใจเช่น การทำงานร่วมกันแบบรัฐร่วมมือกับเอกชน (Public Private Partnership) ในการบริหารทรัพยากรที่รัฐเป็นเจ้าของแล้วแบ่งผลกำไรเป็นต้น ซึ่งมีหลักในการยกระดับให้ความร่วมมือดังกล่าวมีประสิทธิภาพ (Collective impact) ได้แก่ การกำหนดวาระของความสำเร็จร่วมกัน การสนับสนุนการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ

การจัดลำดับความสำคัญ การสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และการมีหน่วยงานหลักประสานงาน ซึ่งหากมีปัญหาใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่สร้างสรรค์ คือการพูดคุยกัน สำหรับตัวอย่างเกี่ยวกับการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ที่มีผลให้องค์กรมีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน ได้แก่

1. “สามพรานโมเดล” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มโดยโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์เป็นผู้นำ มีการประสานความร่วมมือกับเกษตรกรในพื้นที่เป็นเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตรเพื่อพัฒนาสู่สังคมเกษตรอินทรีย์ ยกย่องความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีกระบวนการประสานความร่วมมือสร้างเครือข่ายในหลายภาคส่วนเพื่อสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ต่อยอดสินค้าเป็นนวัตกรรม เพื่อให้ถูกใจและเป็นที่นิยมแก่ผู้บริโภค โดยมี “ตลาดสุขใจ” เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าออร์แกนิกของเกษตรกรในพื้นที่ และขยายตลาดผ่านช่องทางของเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

2. The University of Tokyo Edge Capital (UTEC) ที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยสนับสนุนเงินทุนให้บริษัทที่เป็น new start up มีการประสานความร่วมมือกับสถาบันทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนและสร้างโอกาสทางธุรกิจได้แบบก้าวกระโดดและต่อยอดถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยร่วมลงทุนในภาคการดูแลสุขภาพ หรือด้านอื่น ๆ เช่น Manufacturing, Engineer, Bio Technology, Information Technology, Artificial Intelligence, Financial technology เป็นต้น

3. The Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศโดยเน้นการเชื่อมประสานและลดช่องว่างระหว่างคน เครื่องจักร และเทคโนโลยี (Connected industries) เน้นความร่วมมือที่หลากหลาย มีการทำ MOU กับต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สร้างผลประโยชน์ร่วมกัน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่สังคม 5.0 โดยกระทรวงทำหน้าที่สนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศสู่สังคมสมัยใหม่ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง (Human centric and solution – oriented)

4. Yokohama Smart City ที่มีการดำเนินโครงการ Yokohama Smart City Project เป็นการกำหนดพื้นที่ตัวอย่างในการพัฒนาเมืองที่ใช้พลังงานสะอาด (Next-Generation Energy and Social System Demonstration Area) ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า และกักเก็บพลังงานไว้ใช้ในกรณีจำเป็น (Energy Storage) เป็นตัวอย่างการประสบความสำเร็จด้านการบูรณาการความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน (Public-Private Partnership) เป็นตัวอย่างการวางเป้าหมาย กำหนดทิศทาง และปฏิบัติร่วมกันของชุมชนทุกภาคส่วนเพื่อเอาชนะการขาดแคลนไฟฟ้าและการก้าวเข้าสู่พลังงานทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยรัฐบาลรับผิดชอบเรื่องระบบการผลิตและเก็บกักพลังงาน ส่วนชุมชน (ครัวเรือน โรงงาน อาคารใหญ่) รับผิดชอบเรื่องการใช้สถานที่ในการผลิตพลังงานและร่วมลงทุนในอุปกรณ์การผลิตและกักเก็บพลังงาน เป็นการแสดงถึงความตั้งใจที่จะร่วมพัฒนาเมืองไปด้วยกันของทุกภาคส่วน

การวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้ประเด็นความรู้ประสบการณ์จากการฝึกอบรมที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะทางการจัดการกับปัญหาหรือการปรับเปลี่ยน

จากการเรียนรู้และศึกษาดูงาน หน่วยงานที่ประสบความสำเร็จได้นำความรู้เกี่ยวกับทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) มาใช้ในการดำเนินงานตามบริบทสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ ซึ่งแต่ละหน่วยงานขับเคลื่อนองค์กรด้วยการจัดการข้อมูลเป็นสารสนเทศเพื่อการขยายขอบข่ายของธุรกิจ พัฒนาการให้บริการ พัฒนาความเป็นอยู่ในระดับชุมชน หรือในระดับเมือง หรือการนำสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ ซึ่งในส่วนของสำนักงานประกันสังคมมีข้อมูลที่จัดเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์กลางได้แก่ ฐานข้อมูลผู้ประกันตน ฐานข้อมูลนายจ้าง ฐานข้อมูลเงินสมทบ และอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ข้อมูลมีความหลากหลาย และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการจัดเก็บสำรองข้อมูลไว้เพื่อรองรับในกรณีฉุกเฉินด้วย อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ที่แต่ละหน่วยงานต้องนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและปลอดภัยเข้ามาใช้ในระบบการให้บริการ เพื่อเป็น การขับเคลื่อนตามนโยบายรัฐบาล สำนักงานประกันสังคม ต้องดำเนินการให้องค์กรมีความทันสมัยเข้าสู่ Digital SSO รองรับบริการ e-self Service อย่างครบวงจร และเป็นองค์กรตัวอย่างในภูมิภาคอาเซียนตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ ซึ่งจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ สามารถนำความรู้เกี่ยวกับทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) มาใช้ร่วมกับการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ระหว่างหน่วยงานได้ เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์

ปัจจุบัน สำนักงานประกันสังคมอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อบริหารจัดการข้อมูล โดยเริ่มจัดอบรมเจ้าหน้าที่บางส่วนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับ Big Data จึงถือเป็นโอกาสในการนำเสนอเพื่อพัฒนางานเกี่ยวกับการจัดการข้อมูล (Big Data) ของสำนักงานประกันสังคม ดังนี้

1. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาหรือตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดระเบียบข้อมูล แก้ไขปรับปรุงข้อมูล การจัดหาข้อมูล การเลือก การจัดกลุ่ม หรือกำหนดความต้องการในการใช้ข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เช่น อาจจำแนกข้อมูลเป็นด้านต่าง ๆ และร่วมกันตัดสินใจว่า ในแต่ละด้านต้องการทราบเรื่องอะไร เพื่อออกแบบข้อมูล ประมวลผลข้อมูลและจัดทำรายงานให้ตรงตามความต้องการ

2. ค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูล (Big data analytics) ด้วยการวิเคราะห์ชุดข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดทำแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ ใช้ในการพัฒนาการให้บริการที่ทันสมัย เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงกับสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย อยู่แล้ว สำนักงานประกันสังคมสามารถนำมาใช้ในการอนุมัติเพื่อจ่ายสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมให้ผู้ประกันตนโดยไม่ต้องใช้เอกสารเพื่อยืนยันการจดทะเบียนสมรส การมีบุตรเพื่อขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร หรือยืนยันการตาย การเป็นทายาทในการเบิกกรณีตาย เป็นต้น นอกจากนั้นสามารถใช้ในการเฝ้าระวัง เช่น ดูแนวโน้มของการรับหรือจ่ายเงินสมทบของสถานประกอบการ/ผู้ประกันตน เพื่อการตรวจสอบหรือให้คำปรึกษาแนะนำแก่สถานประกอบการ

หรือเรื่องร้องเรียนในกรณีต่างๆ เพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาให้ผู้ร้องได้
อย่างรวดเร็ว

3. การประสานความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงและวิเคราะห์ข้อมูลของ
หน่วยงานภายนอกที่ยังไม่ได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลกัน ซึ่งข้อมูลที่แต่ละ
หน่วยงานมี หน่วยงานอื่นสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ซึ่งมีฐานข้อมูลการจดทะเบียน
นิติบุคคลของสถานประกอบการที่สำนักงานประกันสังคมสามารถนำไปใช้
ในการติดตามประสานงานนายจ้างได้ ในขณะที่สำนักงานประกันสังคม
มีข้อมูลของสถานประกอบการที่ค่อนข้างเป็นปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานอื่น
สามารถประสานขอข้อมูลเพื่อนำไปใช้ได้เช่นกัน

4. การประมวลผลข้อมูลที่แม่นยำจากฐานข้อมูลกลางและส่ง
สัญญาณบนอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อแบบ Internet of Things (IoT) เช่น
โทรศัพท์มือถือ /คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ของผู้เกี่ยวข้องได้ในหลายระดับ เช่น
ในระดับของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไข วางแผน
พัฒนางานในระดับผู้บริหาร เพื่อการติดตามความก้าวหน้า ควบคุมหรือ
กำกับในเชิงนโยบาย และในระดับภาคประชาชนผู้ใช้บริการ เพื่อการได้รับ
ข้อมูลข่าวสารตามความต้องการอย่างถูกต้อง รวดเร็ว

5. การมีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security)
ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการสูญหายหรือการจารกรรมข้อมูล
มีการจัดการเมื่อเกิดภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ต่อระบบฐานข้อมูล
ทั้งหมด

ในการดำเนินการยังมีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น การจ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเชื่อมต่อระหว่างซอฟต์แวร์กับระบบการจัดเก็บข้อมูล (Data warehouses) การมีมาตรการที่ดีในการรองรับภาวะฉุกเฉิน ซึ่งสำนักงานประกันสังคมต้องกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการประสานงาน โดยยึดหลักของการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) โดยแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมประชุม กำหนดวาระสำคัญของข้อมูล กำหนดการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จ จัดลำดับความสำคัญ มีการสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันทั้งภายในองค์กร ระหว่างองค์กร และสิ่งสำคัญคือ ทุกองค์กรบรรลุเป้าหมายด้วยกัน (Win-win situation)

บทสรุป

การพัฒนาการจัดการข้อมูล(Big Data) ของสำนักงานประกันสังคม โดยการนำทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) มาผสานแนวคิด การประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เพื่อการทำงานในระบบราชการ 4.0 มาใช้ในการบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน นำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนนโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชน ตลอดจนเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศมีผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับความต้องการของลูกจ้าง นายจ้าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของสำนักงานประกันสังคม รวมถึงกลุ่มเป้าหมายหลักของส่วน

ราชการที่มาร่วมมือกัน การประสานความร่วมมือดังกล่าวสามารถพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม นำเสนอคุณค่าใหม่ ๆ ของการบริการภาครัฐ ในระดับเฉพาะองค์กร และสามารถพัฒนาต่อยอดออกไปยังภาคเอกชน และภาคสาธารณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้แก่ประชาชนในการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีคุณภาพ

ข้อมูลอ้างอิง

กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานประกันสังคม

<http://minister.mol.go.th>

<http://bigdataexperience.org/what-is-big-data-analytics/>

<http://sawaidee1.blogspot.com/>

รณรงค์ ลดมลพิษทางดิน

รุ่งนภา ศิริรักษ์
กรมพัฒนาที่ดิน

บทนำ/สภาพการณ์ปัจจุบัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศเจตนารมณ์ขับเคลื่อน “งานวันดินโลก” อย่างเป็นทางการ ควบคู่มุ่งแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนงานวันดินโลก ปี 2561 (World Soil Day) โดยกรมพัฒนาที่ดิน นับตั้งแต่มีการประกาศรับรองวันดินโลก 5 ธันวาคม เมื่อปี 2557 เป็นต้นมา โดยกลุ่มสมัชชาความร่วมมือทรัพยากรดินโลก หรือ Global Soil Partnership : GSP ได้จัดกิจกรรมวันดินโลกเป็นประจำทุกปี เพื่อให้เป็นวาระสำคัญในการสื่อความสำคัญของทรัพยากรดินให้เป็นที่รับทราบในวงกว้าง โดยประเทศสมาชิกกว่า 200 ประเทศ จะร่วมกันจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองวันดินโลกพร้อมกัน และจะกำหนดหัวข้อหลักการจัดงานแต่ละปี โดยคัดเลือกประเด็นสำคัญที่ต้องการผลักดันให้เกิดข้อสรุป หรือผลกระทบ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของโลก และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จะมีกิจกรรมรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรดินในวันดินโลก 5 ธันวาคม

สำหรับปี 2561 จะเป็นการจัดงานวันดินโลก ครั้งที่ 7 และ GSP ได้กำหนดหัวข้อ “Be the Solution to Soil Pollution” เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมขององค์กรและบุคคลในการแก้ปัญหามลพิษทางดิน

ซึ่งจะส่งผลถึงความมั่นคงและปลอดภัยทางอาหารเพื่อให้ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป้าหมายที่ 2 การขจัดความอดอยากและหิวโหย หรือ Zero Hunger ให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2573

ประเด็นความรู้/ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

จากการฝึกอบรมหลักสูตรเรื่องทักษะทางดิจิทัล (Digital literacy) การสร้างสรรค์งาน นวัตกรรม (Innovation) และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ได้เรียนรู้และกรณีศึกษาต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เป็นเครื่องมือช่วยการสร้างเครือข่าย การสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ทั้งการสื่อสารในองค์กร ระหว่างองค์กร และสื่อสารเพื่อรายงานความก้าวหน้าและการสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ ในการขับเคลื่อนวาระความสำคัญของทรัพยากรดิน งานวันดินโลก ปี 2561 ในหัวข้อ “Be the Solution to Soil Pollution” การแก้ไขมลพิษทางดินนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนผ่านคณะกรรมการวันดินโลก กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรฯ บูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชน เกษตรกร เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับวันดินโลก และสร้างความตระหนักเรื่องความสำคัญของทรัพยากรดิน โดยมีแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้น และระยะยาว วางเป้าหมายไปสู่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน วัด โรงเรียน ชุมชน เกษตรกร ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานต่างประเทศ จึงจะสำเร็จ ลุล่วง และบรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์ร่วมกันได้

การวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้ประเด็นความรู้ /ข้อเสนอแนวทางการจัดการหรือปรับเปลี่ยน

การขับเคลื่อนงานวันดินโลก ปี 2561 ได้การกำหนดวาระความสำคัญของทรัพยากรดิน ด้านการแก้ไขมลพิษทางดิน ซึ่งสอดคล้องกับสถานะสิ่งแวดล้อมโลกปัจจุบันอยู่ นี้ กรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานหลักพร้อมขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ เทคโนโลยีฐานข้อมูลทรัพยากรดิน และนวัตกรรมต่างๆ ประสานการทำงานกับร่วมกับองค์กรทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรได้อย่างยั่งยืน และการนำเศษวัสดุไปทำปุ๋ยหมักและการนำกลับมาใช้ใหม่ (รีไซเคิล) จะช่วยลดจำนวนขยะที่ต้องนำไปฝังกลบและช่วยลดผลกระทบของการกำจัดขยะอย่างไม่เหมาะสมได้ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดมลพิษทางดิน

ข้อเสนอแนวทางการจัดการ

จัดทำนโยบายแอฟลิเคชั่น

- เป็นเครื่องมือช่วยการประสานเครือข่าย ด้วย social media เพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ทั้งการสื่อสารในองค์กรระหว่างองค์กร และสื่อสารเพื่อรายงานความก้าวหน้าและการสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ
- เป็นสื่อสร้างสรรค์องค์กรจิตอาสา สร้างวัฒนธรรมจิตสาธารณะมาร่วมด้วยช่วยกัน
- ช่วยกำกับ ติดตามผลดำเนินงาน ติดตามสถานการณ์กระตุ้นเตือนโดยส่งข้อความออนไลน์เตือนบอก เป็นระยะเวลา สัปดาห์ หรือเดือน

ให้ปฏิบัติตามแผนงานและรายงานความก้าวหน้าผลการปฏิบัติตามแผน พร้อมฝึกวินัยปฏิบัติให้สมาชิกองค์กร

- เป็นเครื่องมือใช้ร่วมกับโครงการรณรงค์ ต่าง ๆ การลดการใช้ถุงพลาสติก ธนาคารขยะ รับสมุดเงินฝาก เป็นข้อมูลบัญชีสะสมเงินหรือคะแนน เพื่อแลกเป็นรางวัล ที่ง่ายสะดวก และเป็นกำลังใจในการทำตามโครงการ

การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร อบรมและสาธิตปฏิบัติให้ความรู้ การใช้สารอินทรีย์ ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร และการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง รวมทั้งตรวจเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงาน

การทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำจากสารเร่ง พด.2 และ พด.7 พร้อมฝึกปฏิบัติทันที เมื่อหมักเสร็จแล้วให้ทิ้งไว้ 21 วัน เตรียมไว้เพื่อแจกจ่ายให้สมาชิกนำไปใช้ในการอบรมครั้งที่ 2 (หรือขายเป็นเงินทุนของกลุ่มในราคาถูกมาก)

การใช้ปุ๋ยพืชสด และวิธีการทำธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

อบรมวิธีการบริหารจัดการกลุ่มและเน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วม เช่น วัสดุที่ใช้หมัก ได้แก่ เศษผัก หอยเชอรี่ เป็นต้น โดยให้เกษตรกรในกลุ่มหามาคนละ 2 กิโลกรัม เจ้าหน้าที่อาจสนับสนุนบ้างเฉพาะกลุ่มที่จัดหาเองไม่ได้ หลังจากอบรม 2 ครั้งแล้ว สมาชิกควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปุ๋ยหมักชีวภาพที่ผลิตขึ้นของกลุ่ม ได้รับการขยายผลและเกิดมีเงินทุนหมุนเวียนขึ้นในกลุ่ม เช่น อาจให้ขายในกลุ่มสมาชิกราคาถูก เพื่อให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนใช้ซื้อกากน้ำตาลและสมุนไพร หรือถ้าประสงค์จะเพิ่มถึงหมักก็ให้สมาชิกกลุ่มรวบรวมจัดหาเองในครั้งต่อไป

อบรมและสาธิตการปฏิบัติเพิ่มเติม ในเรื่องการทำปุ๋ยหมัก การไถกลบ พางและตอซังพืช การใช้วัสดุปรับปรุงดิน การปลูกหญ้าแฝก การขยาย เชื้อจุลินทรีย์ สำหรับทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ/สารป้องกันแมลงศัตรูพืช

สนับสนุนโครงการด้วยกิจกรรมพัฒนาที่ดินอื่น ๆ เช่น แหล่งน้ำขนาดเล็ก สระน้ำในไรนา โรงปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มมีกิจกรรมต่อเนื่อง และ กลุ่มมีความเข้มแข็งเป็นตัวแทนของเกษตรกรในพื้นที่

จัดทำธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์จากวัสดุ เหลือใช้มาผลิตปุ๋ยหมัก โดย

การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร ให้คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่กรมพัฒนาที่ดิน เข้าไปพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ไว้และความเข้มแข็ง ซึ่งมีความสนใจ ที่จะดำเนินการ โดยกลุ่มเกษตรกรที่จะดำเนินการควรมีจำนวนสมาชิก จำแนกได้ดังนี้ กลุ่มขนาดใหญ่ (สมาชิกตั้งแต่ 30 – 50 คน) กลุ่มขนาดกลาง (สมาชิกตั้งแต่ 20 – 30 คน) และกลุ่มขนาดเล็ก (ควรมีสมาชิกตั้งแต่ 10 – 20 คน)

การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ

ธนาคารปุ๋ยหมัก (สูตรพระราชทาน)

ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ กลุ่มเกษตรกรทุกกลุ่มต้องดำเนินการ ในเรื่องของธนาคารน้ำหมักชีวภาพเป็นหลัก โดยกลุ่มขนาดใหญ่ กลุ่มขนาดกลาง และขนาดเล็ก จะต้องผลิตน้ำหมักชีวภาพตั้งต้นประมาณ 10,000 ลิตร 7,000 ลิตร และ 5,000 ลิตรตามลำดับ ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินจะสนับสนุน

กากน้ำตาล ถังหมัก สารเร่งซูปเปอร์ พด.2 และสารเร่งซูปเปอร์พด.7 ให้ตามจำนวนเป้าหมายที่จะผลิต สำหรับเศษวัสดุให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดหา

ธนาคารปุ๋ยหมัก ควรดำเนินการในพื้นที่ที่กลุ่มเกษตรกรมีอาชีพปลูกผักหรือไม้ผล โดยกลุ่มเกษตรกรต้องดำเนินการผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน ซึ่งกรมฯ จะสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาเศษวัสดุและสารเร่งซูปเปอร์พด.1 ทั้งนี้กลุ่มเกษตรกรขนาดใหญ่ กลุ่มขนาดกลาง และกลุ่มขนาดเล็ก จะต้องดำเนินการผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานตั้งต้น จำนวน 100 ตัน 70 ตัน และ 50 ตัน ตามลำดับ

ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ควรดำเนินการในพื้นที่ที่กลุ่มเกษตรกรมีอาชีพทำนา ทำไร่ เป็นส่วนใหญ่ โดยกรมฯ จะสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดให้กลุ่มขนาดใหญ่ กลุ่มขนาดกลาง และขนาดเล็ก ประมาณ 10 ตัน 7 ตัน และ 5 ตันตามลำดับ ซึ่งในส่วนนี้หากเกษตรกรนำไปปลูกเพื่อไถกลบแล้ว ต้องกันพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ต้นหมุนคืน พร้อมดอกเบี้ย ซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์เช่นเดียวกัน โดยมีสัญญาการใช้คืนไม่เกิน 6 เดือน

ทั้งนี้ในการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์นี้กลุ่มเกษตรกรอาจจะดำเนินการได้ทั้ง 3 ธนาคาร ขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการของเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูก แต่จะต้องจัดตั้งธนาคารน้ำหมักชีวภาพเป็นหลัก ส่วนธนาคารปุ๋ยหมักและธนาคารปุ๋ยพืชสดอาจเลือกจัดตั้งอย่างใดอย่างหนึ่ง

การบริหารงานธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ โดยคณะกรรมการบริหารงาน กำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในที่ประชุม

ทุกเดือนและจัดทำบัญชีรับฝาก ถอน การให้กู้ยืมการส่งใช้คืนต้นและดอกเบี้ย ให้หมอดินและเจ้าหน้าที่ของสถานีพัฒนาที่ดินตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการทุกเดือน ประสานให้องค์การบริการส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของตลาด เพื่อรองรับผลผลิตที่ได้

สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสม
ด้วยโปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน Agri Map สามารถคัดเลือกพื้นที่ไม่เหมาะสม มาปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสม โดยการนำนวัตกรรมและองค์ความรู้ของกรมพัฒนาที่ดิน ลงในพื้นที่เกษตรกร เช่น การใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการวางแผนการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรกร เป็นต้น

รณรงค์ลดขยะพลาสติก โฟม สภาพการณ์ปัจจุบัน วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนไทยทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งถุงพลาสติก และโฟม ซึ่งผลการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา คือตั้งแต่ปี 2552 - 2556 ปริมาณโฟมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากวันละ 34 ล้านใบ เป็นวันละ 61 ล้านใบ หรือโดยเฉลี่ยแล้วคนไทยสร้างขยะประเภทโฟมเพิ่มขึ้นวันละ 1 ใบ พื้นที่กรุงเทพมหานคร มีขยะพลาสติก 1,920,294.1 ตัน เฉลี่ยต่อคนสร้างขยะพลาสติก 1 คน/1 กิโลกรัม/วัน การจัดการขยะไม่สมดุลกับปริมาณขยะ จะทำให้เกิดขยะล้น เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ขอเสนอแนวทางการรณรงค์

- จัดแคมเปญ รณรงค์ไม่ใช้ถุงพลาสติก แลกอะไรได้บ้าง ไม่รับถุง = ทำบุญ 0.2 บาท เป็นคะแนน ใช้เป็นส่วนลด เป็นคูปอง เช่น ชื่อน้ำ นำแก้วน้ำมาเอง หรือภาชนะใส่อาหารมาเอง ลดราคาให้ให้ใช้ถุงผ้าทดแทน ถุงพลาสติก นำถุงผ้าติดตัวออกมาด้วยทุกครั้ง หรือนำถุงพลาสติกใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำอีกใช้วัสดุธรรมชาติแทนบรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร เช่น ใบตอง ใบบัว ซึ่งย่อยสลายได้เร็ว นำปิ่นโตมาใส่อาหาร แก้วน้ำ การหมุนเวียนนำมาใช้ ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Packaging) ภาชนะบรรจุอาหารจากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ง่าย เช่น เห็ด ชานอ้อย ใบตอง มันสำปะหลัง

- จัดทำโครงการธนาคารขยะสร้างรายได้ สร้างชุมชนธนาคารขยะ ประกอบด้วย การคัดแยกขยะรีไซเคิล เช่น ขวดน้ำดื่มใส กระป๋อง อลูมิเนียม กระดาษขาว หนังสือนิตยสาร หนังสือพิมพ์ และรับสมุดเงินฝากทางธนาคารจะออกสมุดเงินฝาก พร้อมเงินในบัญชีให้ โดยจะมีการเทียบราคาเป็นจำนวนเงิน (บาท)/ กก. ประโยชน์ที่ได้รับจากการนำขยะไปฝาก ช่วยสร้างรายได้เสริม สร้างวินัยให้กับคนในชุมชน เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ช่วยให้รู้จักการฝากออม

สรุป

จากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลกปัจจุบัน สู่การกำหนดวาระความสำคัญของทรัพยากรดินให้เป็นที่รับทราบร่วมกัน สร้างสรรค์กิจกรรมรณรงค์ กระตุ้นความตระหนักรู้ถึงผลกระทบ สร้างความเข้าใจ และเข้าถึงให้ทุกคนมีส่วนร่วม เริ่มจากตัวเรา ประชาชน เกษตรกร ชุมชน เอกชน ภาครัฐ เครือข่ายทุกภาคส่วน ผสมผสานองค์ความรู้ทางดิจิทัล (Digital

Literacy) มาช่วยสร้างสรรค์สื่อ การสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ทั้งการสื่อสารในองค์กร ระหว่างองค์กร และสื่อสารเพื่อรายงานความก้าวหน้า และการสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ รวมถึง การกำกับ ดูแล ประเมิน ติดตามผล แนวนโยบาย ทิศทางการดำเนินงาน เชื่อมโยงถึงการประสาน ร่วมมือกัน (Collaboration) ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) ให้ขับเคลื่อน ผลักดัน แก้ไขปัญหาอุปสรรคทางดิน ส่งผลถึงความมั่นคง ปลอดภัยทางอาหาร เพื่อให้ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 2 การขจัดความอดอยากหิวโหย หรือ Zero Hunger ให้ได้ ภายในปี 2573

การปรับตัวเข้าสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัล (Digitalization)
การสร้างสรรคนวัตกรรม (Innovation)
และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration)
ในการจัดการสาธารณสุข : ปก. 4.0

รุจิรา จริยพันธ์
นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐบาลในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ซึ่งปัจจุบันสาธารณภัยมีแนวโน้มทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นสร้างความสูญเสียต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมรับมือสาธารณภัยที่สอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงภัยและเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกยุคดิจิทัล กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจึงได้เตรียมความพร้อมองค์กรรองรับการจัดการสาธารณสุข : ปก. 4.0 มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนการทำงานทั้งระบบ (Digital Culture) เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ปรับตัวเท่าทันต่อเทคโนโลยี และพร้อมจัดการสาธารณสุขทุกรูปแบบ การวางแผนรับมือกับสาธารณภัยเชิงกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้องค์กรเติบโตภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลง

เทคโนโลยีของโลกยุคดิจิทัล และมีศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย
เชิงรุกอย่างยั่งยืน

การเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เพื่อการทำงานในระบบราชการ 4.0 ผู้เขียนได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 11 - 15 มิถุนายน 2561 โดยศึกษาดูงานนโยบายระดับประเทศในการสร้างนวัตกรรม ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมนวัตกรรม ตัวอย่างนวัตกรรมในภาครัฐและเอกชน และการสร้างและพัฒนานวัตกรรมในภาครัฐและเอกชน สถานที่ศึกษาดูงาน ได้แก่ Withfluence, The University of Tokyo Edge Capital (UTEC), The Ministry of Economy Trade and Industry (METI), IBM Japan และ The City of Yokohama สรุปประเด็นความรู้และแนวคิดสำคัญที่ได้รับจากการอบรมและการศึกษาดูงาน มีดังนี้

Withfluence และ The University of Tokyo Edge Capital (UTEC)

Withfluence เป็นบริษัท Start - ups (บริษัทเปิดใหม่) ของญี่ปุ่น ที่พัฒนา Platform ประมวลผลข้อมูลให้บริการเทคโนโลยีระบบทำการตลาดออนไลน์ และสร้าง Brand ผ่านกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางความคิดบนโลกออนไลน์ (influencer) ซึ่งจะวิเคราะห์แนวโน้มตลาดโดยใช้และเก็บข้อมูลจาก

Search Engine Optimization (SEO) มาวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าและสร้างแคมเปญการตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ทั่วเอเชีย

The University of Tokyo Edge Capital (UTEC)

UTEC เป็นหน่วยงานที่เน้นร่วมมือกับกลุ่มทุน (Venture Capital) และสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยโตเกียว รวมถึงมหาวิทยาลัยอื่น ๆ จากทั่วโลก โดยสนับสนุนและส่งเสริมธุรกิจ Start - ups ที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อมวลมนุษยชาติ ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญถึงความร่วมมือระหว่าง Start - ups อุตสาหกรรมและสถาบันการศึกษา

The Ministry of Economy Trade and Industry (METI)

METI การศึกษาดูงานที่กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น ทำให้เห็นถึงนโยบายการนำแนวคิดการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมและสังคมเข้าด้วยกัน หรือที่เรียกว่า Connected Industries และ Society 4.0 โดยการนำเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI)) และข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งมีการพัฒนาครอบคลุมในอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ 1. Automated Driving 2. Manufacturing or robotics 3. Bio tech or health care 4. Plant and Infra - maintenance และ 5. Smart life เพื่อสร้างสังคมที่มีคุณภาพและเนื่องจากญี่ปุ่นกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงเชื่อมโยงกับสังคมผู้สูงอายุเพื่อสร้างมูลค่า (Value) ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้

เทคโนโลยีมาช่วยดูแลสุขภาพ ภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางแผนทางระบบต่าง ๆ ด้านกฎหมายการจัดเตรียมข้อมูล การให้คำแนะนำปรึกษารวมทั้งการประสานงานกับภาคเอกชน เช่น การขอรับการสนับสนุนบริษัทใหญ่ ๆ ในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับ Start - ups มีการแบ่งปันข้อมูลโดยใช้ข้อมูลร่วมกัน (Data sharing and utilizing) มีงบประมาณสนับสนุนการทำงานที่ชัดเจน

IBM Japan และ The City of Yokohama

IBM Japan เป็นบริษัทที่ผลิตระบบประมวลผลข้อมูลและระบบการสื่อสาร การพัฒนาซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล, Workstation Computer, เซิร์ฟเวอร์ ฯลฯ บริษัทยังมีธุรกิจบริการอีกหลากหลายประเภท เช่น Innovation service, IT service, Technical support, Application implementation เป็นต้น และมี IBM Research Think Lab ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยมีแนวคิดที่ว่า “Technology can help the people” อีกทั้งมีการเปิดใช้ข้อมูลบางส่วนแบบ Open source ใน IBM Cloud ให้บุคคลทั่วไป นักวิชาการ โปรแกรมเมอร์มาใช้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และ IBM ได้นำความรู้มาพัฒนาเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ ผลิตภัณฑ์และบริการในส่วนของงานด้านสาธารณสุข IBM ได้มี Disaster Recovery Centre มีรายงานสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเป็นแบบเรียลไทม์ (Real - time) เกี่ยวกับสภาพการจราจร สภาพอากาศ ปริมาณน้ำในพื้นที่โตเกียวและพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศญี่ปุ่น หากเกิดฝนตกหนัก หรือน้ำท่วมสามารถแจ้งเตือนเพื่อนำไปสู่การอพยพได้อย่างทันท่วงที

The City of Yokohama

Yokohama เป็น 1 ใน 4 เมืองของประเทศญี่ปุ่นที่ถูกเลือกให้เป็น Smart City จากกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม (METI) เป็นเมืองสาธิตในเรื่องของการลดการใช้พลังงาน (Next - Generation Energy and Social system demonstration area) การนำพลังงานกลับมาใช้ใหม่ (Renewable energy) การใช้พลังงานสะอาด (Green City) และมีการเก็บรักษาพลังงานสำรอง (Energy Storage) ไว้ใช้ทั้งในยามปกติและกรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งแนวคิดเตรียมความพร้อมในเรื่องพลังงานสำรองนี้ มาจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว และสึนามิที่ภูมิภาค Tohoku ในปี 2011 นอกจากนี้ เมือง Yokohama ยังได้มีโครงการสร้างอาคารเอนกประสงค์ขนาดใหญ่ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ในยามปกติใช้เป็นสถานที่ทำงาน หากเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นจะใช้เป็นสถานที่ในการอพยพ (Evacuation Centre) และศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย (Shelter) ซึ่งอาคารเอนกประสงค์นี้ มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกพลังงานสำรอง เตรียมพร้อมไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน ทั้งนี้ การเป็น Smart City ของเมือง Yokohama เป็นการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน (Public Private Partnership (PPP)) ซึ่งรัฐบาลกลางได้ให้งบประมาณในการสนับสนุนหนึ่งส่วน รัฐบาลส่วนท้องถิ่น (Local government) ดำเนินการเองอีกหนึ่งส่วน การบูรณาการดังกล่าวถือเป็นรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการบูรณาการโครงการใหญ่ๆระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนของประเทศไทยได้

ผู้เขียนได้นำเอาประเด็นความรู้และแนวคิดสำคัญที่ได้รับจากการอบรมและการศึกษาดูงาน มาประยุกต์ใช้เป็นข้อเสนอในการเปลี่ยนแปลงของ ปก.ซึ่งได้ปรับกลไกในการจัดการสาธารณสุขโดยนำเสนอโมเดล “การจัดการสาธารณสุข : ปก. 4.0 (พ.ศ.2560 - 2579) ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกยุคดิจิทัลมุ่งจัดการสาธารณสุขอย่างยั่งยืน โดยประสานพลัง “ประชารัฐ” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณสุขเชิงรุกที่เชื่อมโยงทุกมิติ พร้อมน้อมนำแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นรากฐานในการพัฒนางานด้านการจัดการสาธารณสุขให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้ ปัจจัยที่จะทำให้การจัดการสาธารณสุข : ปก.4.0 ประสบความสำเร็จมี 3 ประการ ดังนี้

การปรับตัวเข้าสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัล (Digitalization)

ปก.ได้มีแนวทางมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนการทำงานทั้งระบบ (Digital Culture) อย่างไรก็ตาม การที่ ปก.จะปรับตัวเข้าสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัลได้อย่างยั่งยืนนั้น สิ่งที่จะต้องผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือ “คน” ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากบุคลากรทุกคนในองค์กรสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและกระบวนการทำงานแบบใหม่ในอนาคตโดยบุคลากร ปก.จะต้องได้รับการพัฒนาปรับตัวให้เท่าทันต่อเทคโนโลยี เริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิด วิสัยทัศน์ และความเชื่อมั่น (Mindset) ในการทำงาน บุคลากร ปก.จำเป็นที่จะต้องรู้ เข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Digital Skills) รวมถึงจะต้องติดตามทิศทางและแนวโน้มของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องพร้อมรับและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนารูปแบบ

วิธีคิด (Design Thinking) และวิธีการทำงานให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) ได้อย่างปลอดภัย (Security/Privacy) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญทางดิจิทัล (Digital literacy) เพื่อพร้อมในการจัดการสาธารณภัยเชิงรุกทุกรูปแบบภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกยุคดิจิทัล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน

การเปลี่ยนแปลงองค์กรในด้านขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี และกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการปรับกระบวนการทำงานและระบบงานต่าง ๆ ภายในองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนการทำงานทั้งระบบ มีการเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บ ข้อมูลต่างๆจะไม่ถูกจัดเก็บแบบต่างคนต่างเก็บ ต่างคนต่างใช้ แต่จะต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบระบบฐานข้อมูลกลาง บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลองค์กรเพื่อการทำงานร่วมกัน (Data sharing and utilizing) ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ที่เป็นประโยชน์มากขึ้น

การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการสาธารณภัย

ปภ. เป็นองค์กรที่ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการสาธารณภัย (Digital Government) เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการสาธารณภัย ทั้งอำนวยความสะดวก สั่งการ และแก้ไข ได้แก่ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (E-Volunteer) ระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการสิ่งของสำรองจ่าย

(E-Stock) การพัฒนาแอปพลิเคชัน “DPM Reporter” การใช้โปรแกรม Line เพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลสาธารณภัย และการวางระบบแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าที่เหมาะสมและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยอย่างรวดเร็ว พร้อมนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้ในการตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ประสบภัย โดยเชื่อมโยงข้อมูลสาธารณภัยระหว่างส่วนกลางและพื้นที่

ผู้เขียนขอเสนอข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการสาธารณภัยเพิ่มเติม ดังนี้

ระบบข้อมูลสารสนเทศของ ปก. ในยุคดิจิทัล

- ในการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัลนี้ ปก.ควรนำเอาเทคโนโลยีจัดเก็บ วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลแบบองค์รวม (Cloud Computing) มาใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ และการเชื่อมโยงกันมากขึ้น นำไปสู่การวิเคราะห์ที่สามารถขับเคลื่อนการตัดสินใจในการบริหารจัดการสาธารณภัยได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- ปก. ควรเปิดใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านสาธารณภัยบางส่วนออกสู่สาธารณะ เช่น ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยประเภทต่าง ๆ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินโคลนถล่ม ไฟป่า เป็นต้น เนื่องจากในยุคดิจิทัลข้อมูลเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับสร้างนวัตกรรม การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งที่ช่วยผลักดันการสร้างนวัตกรรมและบริการใหม่ ๆ ซึ่งจะนำมาพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณภัยให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็น

การสนับสนุนเพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่สนับสนุนการสร้างรัฐบาลแบบเปิด (Open Government) ในการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ตามแนวทางของระบบราชการ 4.0 อีกด้วย

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

- การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) และการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ (Preparedness) ปก. สามารถนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI)) และข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data มาสร้างโมเดลจำลองสถานการณ์เพื่อพยากรณ์การเกิดภัยต่าง ๆ ได้ (Forecasting/Predictive Modeling) เพื่อให้ทราบถึงผู้ได้รับผลกระทบและความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนเตรียมพร้อมรับมือและหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับแต่ละสถานการณ์แต่ละพื้นที่อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ เช่น การพยากรณ์การเกิดพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมกรณีมีพายุโซนร้อนเข้ามาพร้อมกันหลายลูก หรือการคาดการณ์ล่วงหน้าปริมาณจราจรและพื้นที่จุดเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น รวมถึงการให้ข้อมูลการเตรียมความพร้อมสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องรายบุคคลผ่านช่องทางส่วนตัวของประชาชน ได้แก่ การแจ้งข้อมูลในลักษณะข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ (SMS Alert) แอปพลิเคชันหรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น

- การเผชิญเหตุและบรรเทาทุกข์ (Response and Relief) และการฟื้นฟู (Recovery) สามารถนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วย

ในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่

- 1) กระบวนการการบริหารจัดการ – พัฒนาระบบปฏิบัติการแบบออนไลน์ให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วและสามารถปฏิบัติงานได้ทุกที่ ทุกเวลา
- 2) การแจ้งเตือน – มีการแจ้งเตือนสาธารณภัยที่เกี่ยวข้องรายบุคคลผ่านช่องทางส่วนตัวของประชาชนโดยการแจ้งข้อมูลในลักษณะข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ (SMS Alert) แอปพลิเคชัน หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น
- 3) การค้นหาผู้ประสบภัยช่วยในการค้นหาผู้ประสบภัย - ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการกู้ภัยมาใช้เพื่อการช่วยเหลือได้อย่างแม่นยำ
- 4) การลงทะเบียนต่าง ๆ – ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถเดินทางเข้าพื้นที่และทำงานเชิงรุกได้อย่างรวดเร็ว ทันที
- 5) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย – ได้รับความช่วยเหลือไม่ซ้ำซ้อนและเหมาะสมกับแต่ละบุคคล
- 6) การฟื้นฟู – สามารถวิเคราะห์ผลกระทบสถานการณ์เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมและปลอดภัยที่สุด

การประสานพลังทุกภาคส่วน (Collaboration)

ปภ. มีแนวทางการดำเนินการประสานพลังทุกภาคส่วน (Collaboration) เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน (Connected Government) การสานพลัง “ประชารัฐ” ขับเคลื่อนกลไกในการจัดการสาธารณภัย โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen – Centric Government) ในการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณภัย พร้อมส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ภายใต้หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และเชื่อมโยงเครือข่ายให้พร้อมรับมือและจัดการสาธารณภัยอย่างเข้มแข็ง รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความตระหนัก และมีส่วน

ร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งผู้เขียนขอเสนอข้อเสนอ
การเปลี่ยนแปลงในการประสานพลังทุกภาคส่วน (Collaboration) เพิ่มเติม
ดังนี้

ปก.ควรเพิ่มการบูรณาการความร่วมมือ (Collaboration) กับภาคเอกชน
ในด้านการจัดการสาธารณภัย : ปก. 4.0 มากขึ้น เช่น บริษัท IBM
มีการพัฒนาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์รายงานสถานการณ์ปัจจุบันแบบเรียลไทม์
เกี่ยวกับสภาพอากาศและน้ำท่วม ปก. สามารถบูรณาการความร่วมมือ
นำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการสาธารณภัยได้ และยังสามารถขอรับ
การสนับสนุน IBM เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีต่างๆ ในด้านสาธารณภัย ซึ่ง IBM
ได้มีการวิจัยและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ปก. อาจใช้รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชน
โดยให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ (Public Private Partnership (PPP))
เพื่อจัดทำโครงการขนาดใหญ่ มอบหมายหน้าที่ให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดทำ
โครงการดังกล่าวผ่านสัญญาร่วมลงทุน โดยดำเนินการภายใต้การ
กำกับดูแลของ ปก. เช่น โครงการจัดตั้งสถาบันดับเพลิง ซึ่ง ปก. มีข้อจำกัด
เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรและผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น กรณีดังกล่าว
ยังสามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ปก. และสถาบันการศึกษา รวมทั้ง
ภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ได้อีกด้วย

นโยบายเกี่ยวกับมาตรการเชิงโครงสร้าง (Structural measure)
ในการจัดการสาธารณภัย ปก. : 4.0 หน่วยงานราชการใดในพื้นที่เสี่ยงภัย
มีโครงการจะสร้างอาคารขนาดใหญ่ ควรมีการวางแผนเชิงนโยบาย
ในภาพรวมของประเทศในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยกำหนดให้อาคาร

ที่จะสร้างใหม่มีลักษณะเป็นอาคารเอนกประสงค์ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้หลากหลาย โดยการจัดเตรียมพื้นที่ อุปกรณ์ การสำรองพลังงาน ฯ ไว้อย่างฉุกเฉิน หากเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ก็สามารถใช้อาคารดังกล่าวเป็นสถานที่อพยพ (Evacuation Centre) หรือเป็นศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย (Shelter) รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลชั่วคราวได้

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าการที่โมเดล “การจัดการสาธารณภัย : ปภ. 4.0” จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น มีปัจจัยแห่งความสำเร็จ 3 ประการ ได้แก่ การปรับตัวเข้าสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัล (Digitalization) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีกลไกการจัดการสาธารณภัยที่เป็นระบบตามมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ตามนโยบาย “ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

การจัดทำฐานข้อมูลการประมงต่างประเทศ

ลักขณา บุญส่งศรีกุล

นักวิชาการประมงชำนาญการพิเศษ

กรมประมง

บทนำ

กองประมงต่างประเทศ เป็นหน่วยงานหลักของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานความร่วมมือด้านการประมงกับต่างประเทศทั่วโลก เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการประมงของทั้งสองประเทศ (ทวิภาคี) หรือ พหุภาคี (ตั้งแต่ 3 ประเทศขึ้นไป) กรมประมงดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศ ครอบคลุมทุกด้าน โดยส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือทางวิชาการประมงสาขาต่าง ๆ รวมทั้ง ด้านความปลอดภัยอาหารและมาตรฐานสินค้า และความร่วมมือทางด้านการค้าสินค้าประมง นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือในกรอบองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้ไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ และทิศทางการพัฒนาการประมงของโลก เช่น ภายใต้ความร่วมมือกับองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) ความร่วมมือด้านการประมงอยู่ภายใต้ คณะกรรมาธิการประมง (Committee on Fisheries: COFI) ทำให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติสากลในการอนุรักษ์

และบริหารจัดการฉลาม (International Plan of Action on Conservation and Management of Sharks) และแผนปฏิบัติการสากลในการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (International Plan of Action to Prevent, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IPOA-IUU) เป็นต้น นอกจากนี้ ไทยยังสามารถปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคการประมงของไทยโดยการนำเสนอข้อมูลในการประชุม ได้รับทราบความเคลื่อนไหว แนวโน้มการพัฒนาและปัญหาด้านการประมงของโลกและข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดทิศทางการพัฒนาการประมงของประเทศไทยให้ทันต่อสถานการณ์ รวมทั้ง ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการ และงบประมาณในการพัฒนาการประมงของประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือพหุภาคีที่เกี่ยวข้องกับการประมงอื่น ๆ และสาขาความร่วมมือที่ดำเนินการ เช่น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ดำเนินการความร่วมมือภายใต้การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ ผ่านกรอบการประชุมคณะทำงานประมงอาเซียน (ASEAN Sectoral Working Group on Fisheries) ครอบคลุมความร่วมมือด้านการประมงทุกสาขา โดยโครงการพัฒนาและส่งเสริมการประมงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Fisheries Development Center: SEAFDEC) ความร่วมมือครอบคลุมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรประมงทะเล เทคโนโลยีการทำประมงอย่างรับผิดชอบ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เทคโนโลยีประมงภายหลังการจับสัตว์น้ำ และการพัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ

ศูนย์เครือข่ายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแห่งเอเชียแปซิฟิก (Network of Aquaculture Centres in Asia-Pacific : NACA) ดำเนินงานความร่วมมือเพื่อมุ่งหวังพัฒนาชนบทผ่านการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

คณะกรรมการทูน่าแห่งมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Tuna Commission: IOTC) ส่งเสริมการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ปลาทูน่าและปลาชนิดที่คล้ายกับปลาทูน่าในมหาสมุทรอินเดียอย่างยั่งยืน

สภาพปัจจุบัน

บุคลากรกองประมงต่างประเทศรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือโดยการเก็บเอกสาร รวบรวมไว้ในแฟ้มเอกสาร และรวมไว้เป็นไฟล์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และมีข้อมูลบางส่วนเผยแพร่ในเว็บไซต์กองประมงต่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้เว็บไซต์หลักของกรมประมง ข้อมูลที่อยู่ในแฟ้มเอกสารที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น ข้อมูลการอนุมัติตัวบุคคลข้าราชการเดินทางไปต่างประเทศชั่วคราว เพื่อเข้าร่วมการประชุมหรือร่วมดำเนินกิจกรรมภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการประมงต่างประเทศ ข้อมูลพื้นฐานของประเทศต่าง ๆ เอกสารประกอบการประชุม รายงานผลการประชุมและการดูงาน การแลกเปลี่ยน

ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้การค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการเตรียมท่าทีของประเทศไทย ในการเข้าร่วมการประชุม การสรุปงาน หรือค้นหาข้อมูลในกรณีที่ได้รับผิดชอบไม่อยู่ จะไม่สะดวกเท่าที่ควร ดังนั้น หากสามารถรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานความร่วมมือด้านการประมง ต่างประเทศ ไว้ในจุดที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย คือ เว็บไซต์ ผู้เกี่ยวข้องจะสามารถค้นหาข้อมูลมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การ ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงานและ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลที่หลากหลายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการปฏิบัติงานได้มากขึ้น

ข้อเสนอ

เพื่อส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ด้านการประมงต่างประเทศ แก่บุคลากรของกรมประมงที่ปฏิบัติงานด้านการประมงต่างประเทศ และ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการประมงต่างประเทศ โดย คำนึงถึงการประหยัดงบประมาณและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว จึงเสนอ ให้กองประมงต่างประเทศ กรมประมง จัดทำ “ฐานข้อมูลการประมง ต่างประเทศ” โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ กรมประมงในการจัดทำฐานข้อมูล

ลักษณะสำคัญของฐานข้อมูลการประมงต่างประเทศ

1. เป็นฐานข้อมูลแบบปิด การเข้าถึงฐานข้อมูลโดยกำหนด ผู้ใช้ข้อมูล (username) และรหัสผ่าน (password)
2. บุคลากรของกรมประมงที่มี username และ password เท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้

3. บุคลากรกองประมงต่างประเทศที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเข้าข้อมูล และดูแลระบบ

4. ฐานข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์กองประมงต่างประเทศ

5. ข้อมูลที่จะบรรจุอยู่ในฐานข้อมูล เช่น

- สรุปข้อมูลพื้นฐานของประเทศต่าง ๆ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม โดยมีรายละเอียดสภาพการผลิตและการค้าสินค้าประมงของประเทศนั้น ๆ ประเทศคู่ค้าสินค้าประมงที่สำคัญ จุดเด่นด้านการประมง เช่น พันธุ์สัตว์น้ำ เทคโนโลยีการทำประมง เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ

- ข้อมูลพื้นฐานองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประมง และสรุปสถานการณ์ดำเนินงานความร่วมมือ

- สถิติการค้าสินค้าประมงระหว่างไทยกับต่างประเทศ

- รายงานผลการประชุมความร่วมมือการประมงต่างประเทศ เช่น การประชุมความร่วมมือด้านการประมงสองฝ่าย การประชุมประจำปีขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประมงซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกหรือเป็นผู้สังเกตการณ์ และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง

- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการประมง และข้อตกลงอื่นที่เกี่ยวข้อง

- รายงานการเดินทางไปดูงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรอบความร่วมมือการประมงต่างประเทศ

- แผนการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราวประจำปีของกรมประมง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลความร่วมมือด้านการประมงต่างประเทศ ทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการประมงต่างประเทศมีความรอบรู้และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการเข้าประชุมในเวทีนานาชาติ หรือ การปฏิบัติงาน

2. สามารถนำข้อมูลที่มีในฐานข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ กำหนดท่าที่ต่อการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศได้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้สะดวกขึ้น

3. เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกองประมงต่างประเทศในการเสนอบุคลากรไปเข้าร่วมการประชุมต่างประเทศ เนื่องจากมีข้อมูลการเข้าร่วมประชุมครั้งที่ผ่านมา

4. กรณีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานไม่อยู่ เจ้าหน้าที่อื่นสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการเร่งด่วนได้

แผนการดำเนินงาน

1. ประชุมกำหนดประเภทข้อมูล กรอบเวลาในการนำเข้าข้อมูล แต่ละประเภท ชั้นความลับของข้อมูลแต่ละประเภท และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล

2. ออกแบบโครงสร้างฐานข้อมูล

3. บุคลากรกองประมงต่างประเทศนำเข้าข้อมูล โดยหากข้อมูลใดที่กองประมงต่างประเทศไม่มี จะขอให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนข้อมูล

4. กำหนด username และ password และแจ้งผู้ใช้งาน

การติดตามผล

สำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูล และนำมาปรับปรุงฐานข้อมูลให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้

ก้าวไปสู่ วศ. 4.0 กับนักวิทยาศาสตร์

สมภพ ลาภวิบูลย์สุข

นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

กรมวิทยาศาสตร์บริการ

การพัฒนาองค์กรด้านวิทยาศาสตร์ให้ไปสู่สังคม 4.0 หรือก้าวไปให้ไกลถึง 5.0 จะต้องอาศัยการเรียนรู้ทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) บุคลากรขององค์กรจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กร ซึ่งนักวิทยาศาสตร์เป็นบุคลากรส่วนใหญ่ขององค์กร อย่างกรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) หรือ Department of Science Service (DSS) ที่เป็นหน่วยงานทางวิทยาศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศ โดยเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2434 ได้มีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ทั้งในการพัฒนางานและพัฒนาองค์กร ด้วยความมีเหตุมีผลและการทำงานอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตามจินตนาการเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นการได้มีโอกาสเข้าร่วมหลักสูตรทุนฝึกอบรมข้าราชการประเภทวิชาการระดับชำนาญการพิเศษ ในปี พ.ศ. 2561 นั้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างสรรค์ทัศนคติและสร้างองค์ความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ไทยให้สามารถทำงานร่วมกันกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหรือแม้แต่ประชาชนทั่วไปเพื่อให้เกิดงานนวัตกรรมใหม่ ๆ ในยุคของดิจิทัล

ปัจจุบันปี พ.ศ. 2561 วศ. มีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำในการให้บริการด้วยคุณภาพและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับสากล และมีพันธกิจในการให้บริการตรวจสอบและรับรองสินค้าและบริการด้วยระบบการให้บริการเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MSTQ) ซึ่งแบ่งเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ ระบบมาตรวิทยา (Metrology) การกำหนดมาตรฐาน (Standardization) การทดสอบ (Testing) และการรับรองคุณภาพ (Quality Assurance) รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้ประกอบการ ในภาคการผลิตและบริการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย และวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ภารกิจหลักของ วศ. คือ การให้บริการทางวิทยาศาสตร์ โดยการดำเนินการกำกับดูแล ส่งเสริม วิจัย พัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นสถานปฏิบัติการกลางทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ เพื่อเสริมสร้างการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

การฝึกอบรมในครั้งนี้เรียนทั้งภาคทฤษฎี และฝึกฝนการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงภายในห้องเรียน รวมทั้งการศึกษา ดูงานในประเทศไทย ที่โครงการ สามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม และประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ Ito International Research Center, The University of Tokyo, Withfluence, The University of Tokyo Edge Capital (UTEC), The Ministry of Economy, Trade and Industry (METI), IBM Japan

และ The City of Yokohama สามารถสรุปสาระสำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1. ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) เป็นการเรียนรู้ทักษะทางดิจิทัลและการคิดเชิงระบบ (Digital literacy and system thinking) ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อนำไปสู่รัฐบาลดิจิทัล และทักษะด้านความคิดเชิงระบบเพื่อการบริหารจัดการโครงการด้านดิจิทัลและช่วยส่วนราชการสร้างคุณค่า (Value co-creation) และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน (Economy of scale) เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0

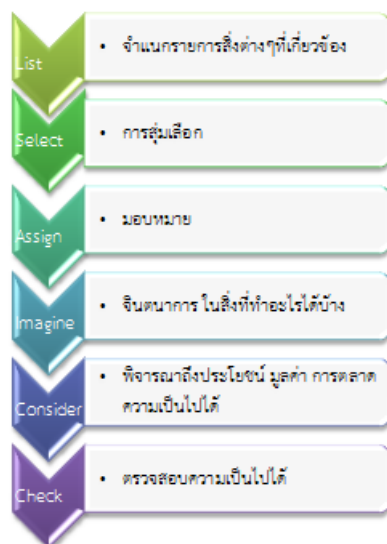
2. การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) ที่เริ่มต้นจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) จากสิ่งที่มี หรือ “ไม่มี” แล้วนำมากระทำ (Action) เพื่อให้เกิดนวัตกรรม โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เทคนิค วิธี เครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเป้าหมายขององค์กรรวมทั้งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องความคิดเชิงนวัตกรรมในการสร้างสรรค์เครื่องมือในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพในแนวทางใหม่ ๆ และนำความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้กับการดำเนินงานภายในองค์กรเพื่อให้เกิดการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัจจุบันประเทศไทยเกือบทุกหน่วยงานใช้หลักการของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) มาเป็นกรอบการบริหารจัดการองค์กรในการประเมินองค์กรรวมถึงการพัฒนาความคิดเชิงระบบและนวัตกรรมสำหรับ

องค์กรแห่งนวัตกรรม แต่บางหน่วยงานก็ยังไม่ประสบความสำเร็จดังนั้น จึงต้องอาศัยหลักการของกระบวนการอื่นควบคู่ไปด้วยเช่น 10 มิติของ องค์กรแห่งนวัตกรรม โดยการบูรณาการความคิดด้วย systems thinking, systemic thinking และ systematic thinking ซึ่งจะต้องอาศัยกรอบ ความคิด 7 แบบที่ก่อให้เกิดความคิดเชิงระบบ โดยจำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 1 ดังนั้นหัวใจของความสำเร็จ (Key success) ในการคิด เชิงนวัตกรรมได้แก่ การลบความคิดในสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับตัวเรา (Wipe out the not-inventing-here mindset) และการกำหนดเวลาแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น (Adding time limitation) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ จะต้องทำควบคู่ไปกับการกำหนดขั้นตอนแต่ละขั้น (step by step task unification) ซึ่งมีรายละเอียดดังภาพที่ 1 และการใช้เครื่องมือในการ นำเสนอผลงาน เช่น A3 Report ในการเขียนรายงานสรุปเนื้อหาให้เกิด ความกระชับ เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการใช้ bullet point และให้ภาพเล่า เรื่อง ตัวอย่างหัวข้อของกรอบความคิดแสดงดังภาพที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

การบริหารจัดการ ภาครัฐ (PMQA)	10 มิติขององค์กรแห่งนวัตกรรม	การคิด 7 แบบที่ ก่อให้เกิดความ คิดเชิงระบบ	สิ่งที่ต้องระวังทาง ความคิด 7 ข้อ
1) การนำองค์การ 2) การวางแผนเชิง ยุทธศาสตร์ 3) การให้ ความสำคัญกับ ผู้รับบริการและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การ วิเคราะห์ และการ จัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้น ทรัพยากรบุคคล 6) การจัดการ กระบวนการ 7) ผลลัพธ์การ ดำเนินการ	1) กลยุทธ์เพิ่มสมรรถนะ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) การส่งเสริมนวัตกรรมและความคิด 4) การพัฒนาภาวะผู้นำในการช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้อื่น 5) การบริหารกลุ่มที่มีความสามารถ พิเศษ (Talent) ให้ทำงานเกินหน้าที่และ รับผิดชอบ 6) การเป็นแบบอย่างด้านค่านิยมที่ดีใน องค์กร เช่นการใช้หลักธรรมาภิบาล 7) การสร้างจริยธรรมในองค์กรเน้นการ มีส่วนร่วม 8) ความเชี่ยวชาญทางอุตสาหกรรมและ สิ่งแวดล้อม 9) การปรับทิศทางองค์กรให้สอดคล้อง กับตลาดและความต้องการของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 10) การกระตุ้นให้เกิดผลงานที่ยั่งยืน	1) การคิด สร้างสรรค์จาก มุมมองระยะไกล เน้นการขยาย กรอบความคิด 2) การคิดแบบ วิทยาศาสตร์ 3) การคิดแบบไม่ เป็นเส้นตรง 4) การคิด ปฏิบัติการจากสิ่ง ที่เป็นปัจจุบัน 5) การคิดพลวัต 6) การคิดเป็น วงกลมปิด 7) การคิดระบบ ว่าเป็นต้นเหตุ อย่างไร	1) การด่วนสรุป 2) การมีใจเกินไปไม่ หาข้อมูลเพิ่มเติม 3) การรับรู้และ แก้ปัญหา 4) การมีข้อมูลมาก เกินไปจนไม่สามารถ วิเคราะห์ได้ 5) การตัดสินใจแบบ ใช้ทางลัด 6) ความล้มเหลวของ กลุ่ม เช่นการติดตาม กัน 7) การไม่ยอมรับทั้ง เสียจากภายนอก ซึ่ง นำไปสู่ความล้มเหลว ที่จะได้อะลุยก้อนกลับ อย่างถูกต้อง

ภาพที่ 1 step by step task unification ภาพที่ 2 A3 Report

3. การประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือทำงานเป็นทีมโดยการมองเป้าหมายของทีมร่วมกันแล้วทุกคนทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการตัดสินใจร่วมกันของทุกคนในทีม และรวมถึงการร่วมมือกับคนหลายคนที่อาจมีพื้นฐานต่างกันทั้งแนวความคิด ความเชื่อ หรือความรู้ เพื่อทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ โดยสิ่งสำคัญคือการบรรลุวิสัยทัศน์ของหน่วยงานให้มากที่สุด และต้องมีการสร้างเป้าหมายหรือตัวชี้วัดใหม่โดยการกำหนดโครงการต่าง ๆ มารองรับเพื่อผลในระยะยาว ดังนั้นการเรียนรู้ในการประสานสัมพันธ์เพื่อการบูรณาการงานราชการต้องศึกษาถึงความสำคัญและประโยชน์ของการประสานสัมพันธ์ เครื่องมือและเทคนิคในการประสานสัมพันธ์ โดยยึดหลักการที่สำคัญของ Collective Impact ที่มี 5 ข้อดังนี้ 1) การกำหนดวาระของความสำคัญร่วมกัน 2) การชี้แจงความสำเร็จของแผน 3) การจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงาน 4) การสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และ 5) การจัดองค์กรแกนประสานงานเพื่อสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีทักษะที่จำเป็นของความสำเร็จได้แก่ 1) การเป็นคนเปิดกว้าง (Open mind) 2) การเป็นนักสื่อสารที่ดีและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี 3) กลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกัน 4) การเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจสถานการณ์โดยรวมได้เป็นอย่างดี และ 5) การมีองค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆได้เป็นอย่างดีในทักษะบริหารโครงการและเวลา

จากองค์ความรู้ที่ได้ในชั้นเรียนและประสบการณ์จริงจากการศึกษาดูงาน ณ ประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นดังที่กล่าวมาแล้วทำให้เห็นถึง

การประสานความร่วมมือในการส่งเสริมงานนวัตกรรม ตัวอย่างและมุมมองของนวัตกรรม รวมไปถึงการสร้างและพัฒนานวัตกรรมของภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอของโครงการที่มุ่งเน้นผลกระทบโดยตรงระหว่างกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อประชาชนทั่วไปหรือผู้ประกอบการ ซึ่งอาจส่งผลต่อเนื่องเป็นห่วงโซ่กับภาคราชการและเอกชนในภาพรวมของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบตอบรับแนวทางการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในระยะยาวตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564 และแนวคิดประเทศไทย 4.0 ซึ่งข้อเสนอโครงการนี้คือ โครงการ วศ. 4.0 เพื่อบริการการทดสอบ/สอบเทียบ แสดงดังภาพที่ 3 ซึ่งเน้นหัวใจหลักอยู่ที่นักวิทยาศาสตร์กับประชาชนผู้ขอใช้บริการ ดังนี้

นักวิทยาศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับการทดสอบจะมีการนำ Internet of Things (IoT) โปรแกรมควบคุมการทำงานของเครื่องมือทดสอบ/สอบเทียบ โดยสามารถทำงานเชื่อมต่อกับเครื่องมือวิทยาศาสตร์และควบคุมได้อย่างอัจฉริยะ ทั้งในและนอกสถานที่ทำงานหรือนอกเวลาทำงานผ่านทางแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน และการสร้างหุ่นยนต์ AI (Smart Robotic) ในการหยิบจับตัวอย่างที่เป็นพิษเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับนักวิทยาศาสตร์ โดย Smart Robotic ใช้แหล่งพลังงาน

จากแสงอาทิตย์เพื่อประหยัดพลังงาน และมีระบบบำบัดของเสียก่อนปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

ประชาชนผู้ขอใช้บริการ คือการพัฒนาต่อยอดจากระบบการให้บริการเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบเบ็ดเสร็จของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MOST One Stop Service) ที่เน้นการบริการทดสอบวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ทางด้านฟิสิกส์ เคมี เคมีเชิงฟิสิกส์ ฟิสิกส์เชิงกล วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิเคราะห์ทดสอบมลพิษในสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสอบเทียบความถูกต้องเที่ยงตรงของเครื่องมือและอุปกรณ์วัด ซึ่งจะมีการบูรณาการของการใช้เครื่องมือ เทคนิคการทดสอบที่มีอยู่ภายในกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง โดยจะพัฒนาให้เป็นระบบ Smart One Stop Service ได้แก่การทำ Smart e-service ของหน่วยงานภายในกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความซ้ำซ้อนของงานในแต่ละหน่วยงานและมีขั้นตอนการขอรับบริการที่ยุ่งยากรวมถึงช่วยลดความล่าช้าของการทดสอบ และทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่หน่วยงานที่ควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบ ฝ้าระวัง และส่งเสริม เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ในการยื่นผลออนไลน์ของผู้ใช้บริการ และกระทรวงการคลัง ธนาคาร ในการจ่ายเงิน รวมไปถึงบริษัทขนส่งในการรับ - ส่งตัวอย่าง เพื่อลดขั้นตอนในการขอรับบริการและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับสากล โดยหลักการที่สำคัญคือการให้บริการ

กับประชาชนหรือผู้ใช้บริการผ่านทางแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ
สมาร์ทโฟน โดย Smart One Stop Service มีรายละเอียดและขั้นตอน
ดังนี้

ค้นหารายการทดสอบตามผลิตภัณฑ์: ผู้ใช้บริการสามารถเลือก
รายการทดสอบได้ด้วยตนเองตามหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์

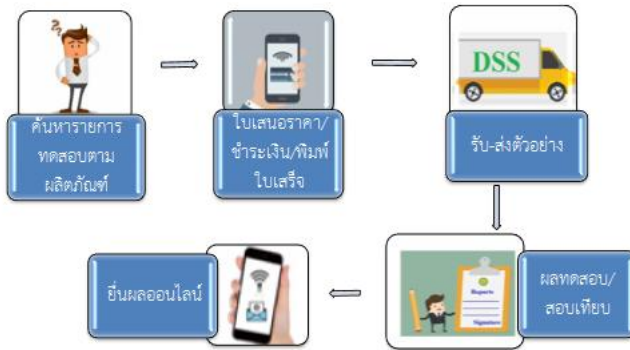
ใบเสนอราคา/ชำระเงิน/พิมพ์ใบเสร็จ: ผู้ให้บริการจะออกใบเสนอราคา
สรุปรายการที่ทดสอบพร้อมกับค่าธรรมเนียมการทดสอบทั้งหมด
ตามรายการการที่ผู้ใช้บริการร้องขอ โดยผู้ใช้บริการสามารถจ่ายเงินผ่าน
บัตรเครดิตหรือพร้อมเพย์พร้อมพิมพ์ใบเสร็จ

ส่งตัวอย่างทดสอบ/สอบเทียบ : ผู้ใช้บริการสามารถนัดรับ-ส่ง
ตัวอย่างกับผู้ให้บริการ

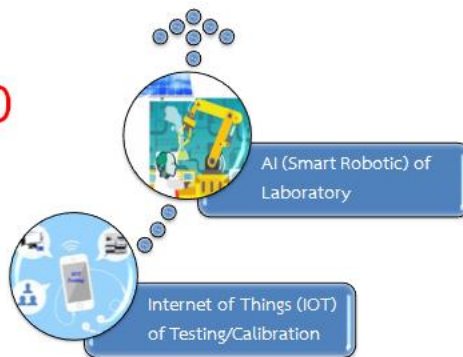
ผลทดสอบ/สอบเทียบ : ผู้ใช้บริการสามารถติดตามผลการทดสอบ
วิธีการทดสอบ และระยะเวลาการทดสอบได้ตลอดเวลา รวมถึงสามารถ
พิมพ์รายงานผลการทดสอบได้ด้วยตนเอง หรือหากมีคำถามของผลการ
ทดสอบสามารถติดต่อได้โดยตรงกับนักวิทยาศาสตร์

ยื่นผลออนไลน์ : ผู้ใช้บริการสามารถยื่นผลออนไลน์ให้กับหน่วยงาน
ที่ควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบ ใ้พิจารณา และส่งเสริมผลิตภัณฑ์นั้น ๆ
ได้โดยไม่ต้องเดินทางไปด้วยตนเอง

SMART ONE STOP SERVICE

DSS 4.0

ภาพที่ 3 โครงการ วท. 4.0 เพื่อบริการการทดสอบ/สอบเทียบ

คิด Innovation ยาก ???

สมลักษณ์ บุณนาค

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Innovation คืออะไร

เมื่อพูดถึง Innovation ศัพท์หูที่แปลเป็นภาษาไทยว่า นวัตกรรม ฟังแล้วก็ต้องแปลคำไทยเป็นไทยอีกที คนทั่วไปมักเข้าใจว่าการเกิด นวัตกรรมนั้นน่าจะไกลตัวหรือยากที่จะเข้าถึง ซึ่งก่อนที่ผู้เขียนจะเข้ารับ การอบรมหลักสูตรนี้ก็คิดว่า เรื่องนวัตกรรมยาก จึงต้องลงสมัครเรียน “เรื่องยาก ๆ นี่” และหลักสูตรนี้ก็ได้อะไรคำตอบที่น่าสนใจจึงอยากทบทวน ความหมายของนวัตกรรมกันหน่อย

คำว่า Innovation ตามรากศัพท์มาจากคำว่า innovare ในภาษา ลาติน แปลว่า แหกแนวหรือทำสิ่งใหม่ขึ้นมา ตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมาย นวัตกรรม ว่า สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น และจากการค้นคว้าความหมายนี้จากเอกสารวิชาการอื่น ๆ เป็นการยืนยัน ว่า นวัตกรรม ยังหมายถึงความถึง วิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิม โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมา หรือการปรุงแต่ง ของเก่าให้ใหม่หรือดีขึ้น หรือพัฒนาการปฏิบัติบางอย่างให้ได้ผลดี ทำให้

ก้าวไปสู่จุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือการนำสิ่งใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิมเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นไม่ว่ากิจการใด ๆ เมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมก็เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรม ฟังแล้วคงจะรู้สึกนวัตกรรมไม่น่ายาก และในความเป็นจริงเราสัมผัสและได้รับข้อมูลข่าวสารหรือบริบทสิ่งที่เป็นนวัตกรรมทุกวัน ยกตัวอย่างที่เห็นชัด เช่น โฆษณาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางหรือเครื่องดื่มที่บอกสรรพคุณใหม่ ๆ อยู่เสมอ หรือการเพิ่มความแปลกใหม่และประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นของเครื่องซักผ้าหรือตู้เย็น หรือแม้แต่ในการทำงานที่ปรับวิธีการใหม่เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น นวัตกรรมจึงเป็นวิธีการใหม่ใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลดีขึ้น คำถามคือ “แล้วจะอย่างไรให้เกิดผลที่ดีขึ้น ?”

เมื่อจะสร้างนวัตกรรม

วิชานวัตกรรมได้สอนวิธีง่าย ๆ ในการสร้างนวัตกรรม โดยใช้เพียงคำว่า “เพิ่มคุณค่า” การเพิ่มคุณค่าสามารถใช้ได้กับสิ่งของทั้งที่กินไม่ได้ กินได้ และสามารถใช้กับความคิด วิธีการหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นอยู่เดิม เทคนิควิธีหนึ่งที่ช่วยการเพิ่มคุณค่าคือ การจำแนกหรือแจกแจงรายละเอียดสิ่งของ ความคิดหรือวิธีการนั้นว่ามีองค์ประกอบที่ต้องใช้อะไรบ้าง พยายามแยกแยะให้ได้มากที่สุดแล้วคัดเลือกองค์ประกอบมา 1 อย่าง หรือจะพิจารณาส่วนที่เป็นอุปสรรคเพื่อหาวิธีการปรับปรุง และนำส่วนที่คัดเลือกหรือที่เป็นอุปสรรคมาวิเคราะห์ถึงหน้าที่ขององค์ประกอบนั้น พร้อมกับสร้างหน้าที่ใหม่หรือใส่บทบาทใหม่ หรือใส่เครื่องมือใหม่เข้าไปเพื่อเปลี่ยน

รูปแบบให้กับองค์ประกอบชิ้นนั้น ก็จะได้นวัตกรรมสำหรับสิ่งของ ชิ้นตอน หรือวิธีการที่ต่างไปจากเดิม คำถามต่อคือ “แล้วแค่นี้เองหรือ ?...”

ในยุคปัจจุบันนี้จะเห็นอย่างชัดเจนว่า ความใหม่จะมาพร้อมกับความทันสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเสมอ เช่นเดียวกับการสร้างเครื่องมือใหม่ รูปแบบใหม่ หรือหน้าที่ใหม่ ย่อมตั้งอยู่บนฐานของ Digital literacy ดังนั้น ท่ามกลางสังคมดิจิทัล (Digital Society) และไอโอที (IoT : Internet of Things) นี้ การสร้างนวัตกรรมใด ๆ หรือการเพิ่มคุณค่าให้กับงานไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความรู้ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน รวมถึงพัฒนากระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประโยชน์ และได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านความรวดเร็ว ด้านทรัพยากรและด้านบริหารจัดการ

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยเสริมในการบริหารจัดการ จึงเป็น การสร้างนวัตกรรมอย่างหนึ่งในการปฏิบัติงานให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรด้านต่าง ๆ ได้ ไม่ใช่แค่ การพัฒนาผลงานใหม่เท่านั้น แต่เกี่ยวข้องกับการสร้างคุณภาพ ความประหยัด การบริหารความเสี่ยง การลดขั้นตอน การลดต้นทุน ระยะเวลา และ ตอบสนองความต้องการขององค์กรและประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ของคนในองค์กรด้วย คำถามท้ายสุดคือ “ใครจะเป็นคนคิดนวัตกรรม...?”

ความร่วมมือสร้างความคิดใหม่

คน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการเพิ่มคุณค่ารวมถึงการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล ในหลักสูตรนี้สอนให้มองคุณค่าที่สามารถเกิดวิธีการใหม่และเครื่องมือใหม่ได้จากความคิดที่หลากหลาย เพราะสิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือความคิดที่แปลกใหม่อาจมาจากจุดเล็ก ๆ หรือการรวมหลายจุดเข้าด้วยกัน ความร่วมมือจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่จะผลักดันให้เกิดมุมมองที่ต่างด้านและผลลัพธ์ปลายทางที่เป็นนวัตกรรม

ความร่วมมือมีหลายระดับตั้งแต่ระดับสนทนา (Conversation) ระดับประสานงาน (Coordination) ระดับร่วมงาน (Cooperation) จนถึงระดับความร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งระดับสุดท้ายนี้เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมาย การวางแผนใช้ทรัพยากร พร้อมกับยอมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้น สิ่งที่จะต้องทำคือการระดมความคิดจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นทั้งหมด และร่วมกันคิดสิ่งที่ต้องการเห็นขึ้นมา นอกจากนี้ สิ่งที่จะช่วยเสริมให้เกิดพลังความคิดคือ ข้อมูล การสร้างฐานข้อมูลที่เป็นระบบ (Big Data) เป็นส่วนที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการบูรณาการข้อมูลในทุกระดับเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จได้

แนวทางการประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและความร่วมมือนี้ เมื่อนำมาสังเคราะห์ร่วมกับบริบทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้ว พบว่าแนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน 23 ประการ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานไว้ นั่นล้วนเป็นนวัตกรรมทางความคิด วิธีการและการบริหารจัดการทั้งสิ้น ทั้งนี้ในการประยุกต์ใช้แนวคิดนวัตกรรมในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถกระทำได้หากจะมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดระบบแผนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการ 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (Royal Development Study Center : RDSC) เป็นต้น

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ถือเป็นหัวใจของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่ได้นำแนวพระราชดำริและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ให้เห็นผลในการปฏิบัติงานเป็นรูปธรรมอย่างครบถ้วน เป็นต้นแบบของการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) ที่สมบูรณ์ ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ศึกษาวิจัย ทดลอง ค้นคว้าหาวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ และเป็นพื้นที่ส่วนย่อยของการพัฒนาในภูมิภาคนั้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรของประชาชนให้มีผลผลิตที่ดี พร้อมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตและรายได้ให้สูงขึ้น โดยมีการจัดตั้งทั้งหมด 6 แห่ง คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส ศูนย์ศึกษา

การพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ และ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งทั้ง 6 ศูนย์ศึกษาฯ มีส่วนราชการระดับกรมที่รับผิดชอบดำเนินงานหลายหน่วยงาน มีการดำเนินงานที่เหมือนกันใน 3 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานขยายผล และด้านงานบริหาร โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นหน่วยงานหลัก ในการกำกับดูแลและสนับสนุนงบประมาณ

ด้านแผนงานและงบประมาณ ศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง จะเสนอ โครงการทั้งด้านงานวิชาการ งานขยายผลและงานบริหารเพื่อขอรับการ สนับสนุนงบประมาณจากสำนักงาน กปร. เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 - 3 ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการศึกษา วิจัย ทดลอง ซึ่งมีจำนวนประมาณ 30 โครงการต่อปี โดยในกระบวนการเสนอแผนงานและงบประมาณจะเสนอ มายังสำนักงาน กปร. มีขั้นตอนการเสนอเรื่องผ่านกองที่รับผิดชอบในการรวบรวม การตรวจสอบและการวิเคราะห์โครงการหลายขั้นตอนก่อนที่จะเสนอ โครงการให้ผู้บริหารพิจารณาเห็นชอบและเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณา อนุมัติ และในระหว่างปีศูนย์ศึกษาฯ จะต้องมีการจัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานและรายงานการใช้เงินงบประมาณตามรายไตรมาสจนกว่าจะจบ โครงการ นอกจากนี้ยังมีการทำรายงานผลสำเร็จเมื่อโครงการสิ้นสุด ซึ่งใน กระบวนการจะต้องผ่านขั้นตอนการเสนอรายงานตามสายงานรูปแบบเดิม และในบางครั้งต้องส่งกลับให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุง จนกว่าจะถูกต้อง ทั้งนี้ การนำเสนอเอกสารและการสื่อสารระหว่าง

ศูนย์ศึกษาฯ กับสำนักงาน กปร.ยังเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว คือ การนำส่งเป็นหนังสือ ไปรษณีย์ แฟกซ์ ทำให้เสียเวลาในการจัดส่ง พอสสมควร หรือการสื่อสารแบบสองทาง เช่น โทรศัพท์ โน้ตบุ๊ก หรืออีเมลล์ เป็นต้น ซึ่งมีข้อสังเกตคือข้อมูลเป็นส่วนๆ ไม่สามารถจัดระบบได้เอง

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดระบบแผนงาน โครงการศูนย์ศึกษาฯ จะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร โครงการได้ โดยเป็นการลดขั้นตอนการเสนอโครงการระหว่างศูนย์ศึกษาฯ มายังสำนักงาน กปร. และระหว่างกองต่าง ๆ ให้สะดวกและรวดเร็ว ยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถช่วยสำนักงาน กปร. ในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และติดตามผลโครงการ นอกจากนี้ การบันทึกข้อมูลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จะเพิ่มขีดความสามารถในการสืบค้นข้อมูลโครงการ แผนงาน งบประมาณ รวมถึงผลการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนผลงาน ศึกษาวิจัย พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาข้อมูลของศูนย์ศึกษาฯ ให้เป็น ปัจจุบัน ยิ่งกว่านั้นสามารถเชื่อมโยงกับระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ พัฒนาเป็นฐานข้อมูลของโครงการศูนย์ศึกษาฯ (RDSC Big Data) ทั้งการรวบรวมพระราชดำริ แผนงาน งบประมาณ และผลการดำเนินงานทั้งหมดของศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งสามารถเรียกดูข้อมูลได้ทุก เวลาและทุกอุปกรณ์ นอกจากนี้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล โครงการศูนย์ศึกษาฯ เพื่อการใช้ประโยชน์ได้ในจุดเดียว ดังนั้น การนำ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการจัดระบบแผนงานโครงการศูนย์ศึกษาฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริจะอำนวยความสะดวกให้แก่ สำนักงาน กปร. และศูนย์ศึกษาฯ ให้มีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

ยิ่งกว่านั้นหากนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ ด้วยก็จะเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน การใช้งาน และการจัดเก็บข้อมูลโครงการที่เป็นระบบ และเป็นฐานข้อมูลของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (RDPs Big Data) ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การจัดระบบแผนงานของโครงการศูนย์ศึกษาฯ ที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุดนั้นต้องการความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กปร. กับศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 6 แห่ง ในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนาดิจิทัลร่วมกัน การกำหนดรูปแบบข้อมูล สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล ตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอโครงการ การวิเคราะห์ การอนุมัติ การรายงานผล จนถึงสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้ ข้อคำนึงซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบอย่างไม่อาจเลี่ยงได้คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เนื่องจากการปฏิรูประบบการทำงานเดิมหรือแบบพิมพ์แล้วปริ้นท์มาเป็นการทำงานผ่านระบบดิจิทัล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติควรมีทัศนคติที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนพฤติกรรมในการประสานงาน การจัดเตรียมข้อมูลให้ครบถ้วนสำหรับจัดทำโครงการต่าง ๆ ตลอดจนความกระตือรือร้นในพัฒนาทักษะตนเอง ในขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยขึ้นด้วย นอกจากนี้ ความสำเร็จของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ยังขึ้นอยู่กับข้อจำกัดด้านงบประมาณและการตัดสินใจที่จะพัฒนาเครื่องมือ โปรแกรม และบุคลากร ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนให้หน่วยงานสนองต่อระบบราชการ 4.0 และสามารถก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลต่อไป

โลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามความคิดที่ไม่มีวันหยุดนิ่ง บทความนี้มุ่งหมายเสนอมุมมองหนึ่งของนวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมในหลักสูตร Digital Literacy, Innovation and Collaboration โดยเชื่อมั่นว่าความร่วมมือจากทุกฝ่ายจะเป็นพลังสร้างความเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ เพียงแค่ผนวก 3 สิ่งเข้าด้วยกัน นั่นคือ ความร่วมมือ เครื่องมือ และความคิด เพราะ 3 สิ่งนี้เป็นพลังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นนวัตกรรมอย่างที่ไม่เคยปรากฏได้

สานพลังข้าราชการ 4.0 เพื่อเป้าหมายประเทศไทย 4.0

สิริลักษณ์ คัคโนภาส

นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ

สำนักงาน ก.พ.

การประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของประเทศไทย เป็นดังการส่งสัญญาณให้ทุกภาคส่วนของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้ทราบว่าสังคมไทยกำลังจะมีการเปลี่ยนผ่านจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก ไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม มีการกล่าวถึงการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและสังคมยุคดิจิทัล เพื่อให้ทุกภาคส่วนเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับและสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ซึ่งในส่วนของการบริหารจัดการภาครัฐ ได้มีการกำหนดนโยบายราชการ 4.0¹ ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย และเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ผ่านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการสานพลังระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม (Collaboration) และมีการกำหนดพันธกิจร่วมของข้าราชการ 4 ประการ กับการขับเคลื่อน

¹ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์, “การพัฒนาระบบราชการในยุค 4.0”, สำนักงาน ก.พ.ร.

สู่ประเทศไทย 4.0² ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการทำงานที่สอดคล้อง เชื่อมโยง บูรณาการ และสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน 2) การสร้าง พันธมิตรและการส่งเสริมการทำงานแบบประชารัฐ 3) การส่งเสริม ให้เกิดนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ และ 4) การปรับเปลี่ยนภาครัฐ เป็นรัฐบาลดิจิทัล

จากนโยบายราชการ 4.0 และพันธกิจร่วมกันของข้าราชการ ที่กำหนดไว้ดังกล่าว อาจทำให้เกิดคำถามขึ้นมากมายในใจของข้าราชการ หลายท่านในหลากหลายหน่วยงาน เช่น รัฐบาลดิจิทัลคืออะไร ? การสร้างสรรค์นวัตกรรมในภาครัฐคืออะไร ? การทำงานแบบสานพลังระหว่าง ภาครัฐภาคส่วนอื่น ๆ คืออะไร ? ทำได้จริงหรือไม่ ? ใครจะเป็นผู้กำหนด นโยบายหรือแนวทางการดำเนินการ ? ข้าราชการจะได้รับผลกระทบอะไร จากแนวทางดังกล่าว ? ข้าราชการแต่ละคนจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร ? เป็นต้น ดังนั้น การจัดให้มีการฝึกอบรมในหลักสูตรทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) และการประสาน การทำงานร่วมกัน (Collaboration) เพื่อการทำงานในระบบราชการ 4.0 สำหรับข้าราชการประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษ จึงเป็นส่วนหนึ่ง ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับข้าราชการเกี่ยวกับนโยบาย ราชการ 4.0 และพันธกิจร่วมของข้าราชการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม

² “ข้าราชการไทยกับการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0”, สำนักงาน ก.พ., พฤษภาคม

ในการสนับสนุนและขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ได้

หลักสูตรฝึกอบรมนี้มีระยะเวลา รวม 10 วัน ประกอบด้วย การให้ความรู้ภาคทฤษฎีและการศึกษาดูงานจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมได้ดังนี้

1. การประสานการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เป็นสภาวะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น หรือทำงานกันเป็นทีม เพื่ออาศัยความสามารถอันหลากหลายในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และให้ทรัพยากรของตนมาสนับสนุน โดยลักษณะการทำงานแบบ Collaboration ให้ความสำคัญกับการบรรลุวิสัยทัศน์ของทีม มีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานมารองรับและกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน มีการวางแผนพร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกัน และสร้างช่องทางการทำงานร่วมกัน แต่เนื่องจากการทำงานในลักษณะนี้บุคลากรและทรัพยากรมาจากหลากหลายหน่วยงาน ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายและการมุ่งมั่นต่อผลสำเร็จของทีมอาจจะได้รับความสำคัญน้อยกว่างานตามภารกิจหลักของหน่วยงานต้นสังกัด จึงอาจนำหลักการของ Collective Impact ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของทีมร่วมกัน การกำหนดมาตรการกำกับกับการดำเนินงานที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแต่ละแผนงาน/โครงการ การจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ การสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่องทั้งภายในองค์กร ตามสายการบังคับบัญชาของแต่ละองค์กร และการรายงานความก้าวหน้าและการสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ รวมทั้ง

การจัดตั้งฝ่ายประสานงานเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกัน มาปรับใช้ในการทำงานแบบ Collaboration ได้

ตัวอย่างการนำหลักการของ Collective Impact มาใช้ เช่น Yokohama Smart City เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองโยโกฮาม่า ภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือน โดยมีเป้าหมายการดำเนินการร่วมกันคือ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนจากการผลิตไฟฟ้าพลังงานความร้อน และการสำรองไฟฟ้าไว้ในกรณีเกิดภัยพิบัติ โดยมีเทศบาลเมืองโยโกฮาม่า เป็นฝ่ายประสานงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ได้แก่ การลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การลดการใช้ไฟฟ้าในภาคครัวเรือน/ภาคธุรกิจ/ภาคอุตสาหกรรม/ภาคขนส่ง การเพิ่มปริมาณการผลิตไฟฟ้าพลังงานทางเลือก การเพิ่มปริมาณการผลิตและการใช้รถยนต์ไฟฟ้า โดยครัวเรือน/อาคารสำนักงาน/อาคารที่พักอาศัย/โรงงานที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณและเทคนิคในการปรับปรุงระบบไฟฟ้าให้ประหยัดการใช้ไฟฟ้า การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตไฟฟ้า การติดตั้งเครื่องวัดปริมาณไฟฟ้าที่ผลิตและใช้ไปในแต่ละเดือน และสามารถนำพลังงานไฟฟ้าส่วนเกินขายให้กับเทศบาลได้ โดยเทศบาลจะมีการแจ้งปริมาณไฟฟ้าที่ประหยัดได้ในแต่ละเดือนให้ผู้เข้าร่วมโครงการทราบ และหากไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะมีการหารือร่วมกันเพื่อดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมายต่อไป

2. การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะเป็น แนวคิด วิธีการ กระบวนการ เครื่องมือ ผลิตภัณฑ์ วัสดุ บริการ ฯลฯ รวมถึง การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น

หลักในการคิดนวัตกรรมคือคิดให้ได้จำนวนมาก ๆ ยังไม่ต้องคำนึงว่าจะถูกหรือผิด เป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ จากนั้นจึงนำความคิดทั้งหมดมากรองอีกครั้งก่อนนำเสนอจริง

เทคนิคที่ใช้ในการเป็นสื่อทางการคิด เช่น เทคนิค Break the Rules โดยการเขียนลักษณะของผลิตภัณฑ์/รูปแบบการทำงานในปัจจุบันก่อน แล้วลองนึกว่าถ้าไม่มีสิ่งที่มีอยู่เดิม จะใช้อะไรแทนได้บ้าง ตัวอย่างการใช้เทคนิคนี้ เช่น amazon go ที่กำหนดตัวตนของลูกค้าผ่าน QR Code และลูกค้าต้องมีบัญชีกับ amazon เมื่อลูกค้าเลือกซื้อสินค้าเสร็จเรียบบริอระบบจะตัดเงินค่าสินค้าจากบัญชีของลูกค้าเมื่อเดินผ่าน Sensor ตรงทางออกโดยอัตโนมัติ

นอกจากนี้ยังมีเทคนิค Task Unification เป็นการเพิ่มหน้าที่ให้กับสิ่งที่มีอยู่ โดยการเขียนหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดก่อน แล้วเลือกสิ่งที่จะเพิ่มหน้าที่ให้โดยเราต้องสามารถควบคุมได้ เพิ่มหน้าที่ให้สิ่งนั้นเขียนกระบวนการใหม่จากการเพิ่มหน้าที่แล้ว พิจารณาถึงประโยชน์ของกระบวนการใหม่ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ตัวอย่างการใช้เทคนิคนี้ เช่น The University of Tokyo Edge Capital (UTEC) เป็นการเพิ่มหน้าที่ให้กับมหาวิทยาลัยโตเกียว ที่นอกจากจะผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศญี่ปุ่นแล้ว ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็น Venture Capital เพื่อร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการ Startup ที่มีศักยภาพและสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ซึ่งการเพิ่มหน้าที่ให้กับมหาวิทยาลัยโตเกียวทำให้ผู้ประกอบการ Startup ที่ขาดเงินทุนได้รับการสนับสนุนเงินทุน และได้รับการพัฒนาและวางพื้นฐาน

ด้านการบริหารจัดการองค์กร ตลอดจนการสนับสนุนด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัยโตเกียว และเจ้าของเงินทุนมีความมั่นใจว่า Startup ที่ผ่านการคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยโตเกียวเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพจึงเป็นการลงทุนที่ไม่สูญเปล่า และเป็นการจูงใจให้มหาวิทยาลัยโตเกียวเน้นการผลิตบัณฑิตที่สามารถเติบโตเป็น Startup จำนวนมากขึ้นด้วย

รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)³ เป็นการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับการทำงานภาครัฐให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างบริการที่มีคุณค่าสู่ประชาชน ด้วยการทำงานอย่างเป็นระบบและพึงพาทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานอิสระ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนและปัจเจกบุคคลที่มีบทบาทในฐานะผู้ให้และผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงร่วมสร้างสาระที่จำเป็นและสำคัญต่อการให้บริการของภาครัฐ

การนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในภาครัฐถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ และบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ยังมียู้อย่างจำกัด ซึ่งในการฝึกอบรมครั้งนี้ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในบริษัทที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลเทคโนโลยี เช่น Withfluence Japan ซึ่งเป็นบริษัททำการตลาดผ่าน Social Media โดยให้บุคคลที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก (Net Idol) เป็นผู้แนะนำผลิตภัณฑ์ เป็นช่องทางใหม่ในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า และมีต้นทุนทางการตลาดต่ำกว่าช่องทางอื่น ๆ, IBM Research Tokyo

³ Recommendation of the Council on Digital Government Strategies, OECD, 2557, สำนักงาน

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

ได้เปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับดิจิทัลเทคโนโลยีซึ่งก้าวไปไกลมาก เช่น เทคโนโลยี IBM Watson เป็นระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่มีการเรียนรู้ เข้าใจ และคิดวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง (Cognitive Computing) โดยไม่จำกัดรูปแบบข้อมูลว่าต้องเป็นข้อความ รูปภาพ เสียง หรือวิดีโอ Watson สามารถทำความเข้าใจ ให้เหตุผล และสามารถเรียนรู้จากข้อมูล รวมถึงปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ได้ สาเหตุที่ Cognitive Computing มีความสำคัญ เพราะในปัจจุบันเรามีข้อมูลจำนวนมหาศาล เช่น ข้อมูลที่ถูกโพสต์บนโลกโซเชียล ทำให้แนวทางการประมวลผลข้อมูลแบบเดิม ๆ ไม่สามารถตอบโจทย์ได้อีกต่อไป ตัวอย่างการนำ Watson ไปใช้ เช่น การให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าธนาคารในการจัดการทรัพย์สิน การช่วยลูกค้าหาเสื้อแจ็กเก็ตที่ต้องการ ระบบคำแนะนำที่ช่วยให้แพทย์สามารถรักษาผู้ป่วยได้ดีขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ ในระดับนโยบาย Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) ของญี่ปุ่นได้กำหนดนโยบาย “Connected Industries” โดยมุ่งเน้น Manufacturing IoT โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า มนุษย์เครื่องจักร และเทคโนโลยี มีการเชื่อมถึงกัน โดยไม่มีข้อจำกัดทางพรมแดน (borders) และช่วงวัย (generations) เพื่อสร้างคุณค่าใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยมีเสาหลักแห่งการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) New Digital Society มนุษย์และเครื่องจักรสามารถทำงานร่วมกัน โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการเพิ่มศักยภาพการทำงานของมนุษย์ 2) การส่งเสริมความร่วมมือในหลากหลายมิติ เช่น คน/บริษัท/กลุ่มอุตสาหกรรม/ประเทศ เพื่อร่วมกันสร้าง Solution 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการให้ความรู้และสร้างทักษะที่ต้องใช้

ในยุคดิจิทัล เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายดังกล่าวมีความพร้อม และมีการทำงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน

ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้ สามารถนำมาประยุกต์และพัฒนาการปฏิบัติงานในภาคราชการได้ดังนี้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการจัดฝึกอบรมของ สำนักงาน ก.พ. ได้ โดยรูปแบบการอบรมในแต่ละหัวข้อเน้นการแบ่งกลุ่ม ฝึกปฏิบัติโดยนำการปฏิบัติงานจริงของผู้เข้าอบรมแต่ละหน่วยงาน มาใช้เป็นกรณีศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และได้รับมุมมอง ที่หลากหลายเนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีวิธีปฏิบัติและแนวทางแก้ปัญหา ที่แตกต่างกันซึ่งหากคิดจากหน่วยงานเดียวอาจจะได้รูปแบบเดิม ๆ และในทุกวัน จะมีการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันทำให้ได้รับความเข้าใจมากขึ้น ในบางประเด็นที่ตามไม่ทันหรือยังมีคำถามอยู่

2. การแก้ไขของประเทศไทยที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวพันกัน หลายหน่วยงาน หรือมีผู้ได้รับผลกระทบหลายกลุ่ม ควรมีการดำเนินการ โดยใช้แนวคิด Collaboration เพื่อให้ได้มุมมอง แนวคิดและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน ทั้งนี้ ต้องดำเนินการภายใต้ การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของทีม การกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่าย การกำหนดผู้ประสานงานหลักของทีม การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละโครงการ และการสื่อสารทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่องกับทุกหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

2. การบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล ต้องมีการศึกษาว่าเราจะนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างไรในส่วนใดบ้างและต้องเตรียมความพร้อม

ให้บุคลากรอย่างไรเพื่อให้ใช้เทคโนโลยีนั้นได้ และจะนำบุคลากรที่ถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีไปทำงานในส่วนใดต่อไป ทั้งนี้ ในการจัดหาเทคโนโลยีมาใช้อาจจะเปลี่ยนจากการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นการซื้อเทคโนโลยีมาใช้ถ้าหากว่ามีต้นทุนที่ต่ำกว่าและสามารถดำเนินการได้เร็วกว่า

3. การขับเคลื่อนนโยบายต้องมีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการ บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับผู้วางนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้รับผลของนโยบายก่อน เพื่อให้การทำงานมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน เช่น กรณีนโยบาย Connected ของญี่ปุ่น ที่นำปัญหาสังคมคือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นตัวตั้ง เป้าหมายคือการดูแลผู้สูงอายุ โรงพยาบาลนำ Big Data ข้อมูลคนไข้มาใช้ในการสร้างเทคโนโลยีการแจ้งเตือนพยาบาลว่าในแต่ละวันต้องไปตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุท่านใดที่บ้านบ้างและเก็บข้อมูลป้อนกลับมาไว้ในคลังข้อมูลเพื่อประมวลผลการรักษา/ตรวจเยี่ยมในครั้งต่อไป บริษัทผลิตรถยนต์สร้างรถยนต์สำหรับผู้สูงอายุที่ทำให้มีการขับขีที่ปลอดภัยมากขึ้น เป็นต้น

4. การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐนอกจากดำเนินการโดยหน่วยงานกลางแล้ว ควรต้องมีกลไกที่ให้หน่วยงานที่จะได้รับผลกระทบจากการปฏิรูปทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาชนที่รับบริการนั้น ๆ อยู่ มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และควรมีแผนรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น/ปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้นในช่วงเปลี่ยนผ่านไว้ด้วย

www.ocsc.go.th

ผู้ผลิตและจัดพิมพ์ สำนักงาน ก.พ.

47/111 ถนนติวานนท์

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ ๐ 2547 1000 โทรสาร ๐ 2547 1736